

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΧΟΡΟΣ : Ἀργεῖες κυράδες καὶ γυναῖκες τῆς ἀκολουθίας τους

ΑΙΘΡΑ
ΘΗΣΕΑΣ
ΑΔΡΑΣΤΟΣ
ΚΗΡΥΚΑΣ ΘΗΒΑΙΟΣ
ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ ΑΡΓΕΙΟΣ
ΕΥΑΔΝΗ
ΙΦΗ
ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΓΟΣ
ΑΘΗΝΑ

ΣΚΗΝΗ : Ἡ πρόσωψη τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρας στὴν Ἐλευσίνα· δίπλα του ἕνας ψηλὸς βράχος· μπρὸς στοῦ ναοῦ ἕνας πολὺ μεγάλος βωμὸς τριγυρισμένος μὲ σκαλοπάτια.

ΟΙ ΙΚΕΤΙΣΣΕΣ

Ἐνὸ ψηλότερο μπροστινὸ σκαλοπάτι τοῦ βωμοῦ στέκεται ἡ Αἴθρα· στὰ χαμηλότερα οἱ μητέρες τῶν σκοτωμένων Ἀργείων ἀρχηγῶν κρατοῦν κλαδιὰ ἐλαῖς τυλιγμένα μὲ λευκὲς μάλλινες ταινίες καὶ τ' ἀπλώνουν πρὸς τὴν Αἴθρα· γύρω ἀπὸ τὸ βωμὸ οἱ γυναῖκες τῆς ἀκολουθίας τῶν μητέρων, πεσμένες κατάχαμα· παραπέρα ὁ Ἀδραστος, στὴν ἴδια στάση καὶ σκεπασμένος· κοιτᾷ του μερικὰ παιδιὰ.

ΑΙΘΡΑ

Προσεύχεται μὲ τόνο ἐπίσημο.

Δήμητρα, τῶν βωμῶν τῆς Ἐλευσίνας
ἐδῶ ἢ κυρά, κι ὦ τοῦ ναοῦ τῆς φύλακας,
τὴν εὐλογία σας δῶστε ἐσεῖς σ' ἐμένα,
στοῦ γιό μου τὸ Θησέα καὶ στὴν Ἀθήνα
καὶ στοῦ Πιτθέα τὴ χώρα, τοῦ πατέρα μου,

Χαμηλότερας· λίγο τὸν τόνο.

πού, ἀφοῦ μέσα στοῦ πλοῦσιου τοῦ παλάτι
μὲ ἀνάθρεψε, μὲ πάντρεψε, ἀκολουθώντας
τοῦ Ἀπόλλωνα χρησμό, τὴν Αἴθρα ἐμένα
μὲ τὸ γιό τοῦ Πανδίωνα, τὸν Αἰγέα.

Ἀκόμη πὺρ ἀπλά.

Ἐκαμα αὐτὴ τὴ δέηση, γιατί βλέπω
τίς γριές αὐτές, μὲ λιόκλαδα ἰκεσίας
πεσμένες μπρὸς στὰ πόδια μου· κινήσαν
κι ἤρθαν ἐδῶ ἀπ' τὸν τόπο τους, ἀπ' τὸ Ἄργος.
Μεγάλη συμφορὰ τίς βρῆκε· χάσαν
τὰ παιδιὰ τους· στοῦ Κάδμου ἐμπρὸς τίς πόλες
σκοτώθηκαν τὰ ἑπτὰ τους παλικάρια,

πού ὁ Ἄδραστος τὰ ὀδήγησε, ὁ Ἄργεῖος
 ὁ βασιλιάς, νὰ πάρει τὸ μερίδιο
 τοῦ ἐξόριστου γαμπροῦ του Πολυνεΐκη
 ἀπ' τ' ἀγαθὰ τοῦ Οἰδίποδα, ἀπ' τὸ βίός του.
 Τοὺς σκοτωμένους θέλουνε νὰ θάψουν
 οἱ μάνας τους, ἀλλὰ τὸ ἀπαγορεύουν
 ἐκεῖνοι πού στὸ χέρι τους τοὺς ἔχουν
 καὶ τοὺς θεϊκοὺς περιφρονώντας νόμους
 δὲν ἀφήνουν κανεὶς νὰ τοὺς σηκώσει.
 Σύντροφός τους ἰκέτης πρὸς ἐμένα,
 νὰ κι ὁ Ἄδραστος στὰ δάκρυα βουτηγμένος
 γιὰ τὸν πόλεμο κλαίει, γι' αὐτὴ τὴν ἔρμη
 ἐκστρατεία, πού 'χε ἀπ' τ' Ἄργος ξεσηκώσει.
 24 Ζητάει νὰ καταφέρω ἐγὼ τὸ γιό μου,
 μὲ τὸ καλὸ ἢ μὲ τ' ἄρματα νὰ πάρει
 τοὺς νεκροὺς, γιὰ νὰ κάμουν τὴν ταφή τους
 μόνο ὁ γιός μου κι ἡ Ἀθήνα, λέει, μπορούνε
 νὰ τὸ πετύχουν. Κι ἴσα ἴσα πού εἶχα
 ἔρθει ἀπ' τὸ σπῆτι ἐδῶ στὴν Ἐλευσίνα,
 τὴ χώρα πού πρωτόειδε νὰ φυτρώνει
 καὶ ν' ἀνεμίζει πάνω ἀπὸ τὸ χῶμα
 τὸ καρπερὸ τὸ στάχυ, νὰ προσφέρω
 γιὰ τῆς γῆς τὰ γεννήματα θυσία.
 Στέκω ἀσάλευτη δίπλα στὸ βωμὸ
 τῆς Κόρης καὶ τῆς Δήμητρας· κανένας
 δεσμός δὲ μὲ κρατᾶ δεμένη, μόνο
 τοῦτα δῶ τὰ κλαδιὰ τὰ φυλλωμένα
 λυποῦμαι ἀπὸ τὴ μιὰ τίς ἀσπρομάλλες
 χαροκαμένες μάνας, κι ἀπ' τὴν ἄλλη
 σέβομαι τίς ταινίες τῆς Ἰκείσας.
 Μὲ κήρυκα παράγγειλα στὸ κάστρο
 τοῦ γιοῦ μου τοῦ Θησέα δῶ πέρα νὰ ἔρθει
 κι ἡ νὰ διώξει ἀπ' τὴ χώρα μας τὴ θλίψη
 πού τῆς δίνουν αὐτὲς ἡ, ἀλλιῶς, μὲ κάποια

θεοφοβούμενη πράξη ν' ἀλαφρώσει
 τῆς Ἰκείσας τὸ βάρος πού μᾶς σφίγγει·
 οἱ φρόνιμες γυναῖκες πάντ' ἀφήνουν
 κάθε δουλειὰ νὰ τὴν τελειώνουν οἱ ἄντρες.

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΜΑΝΑΔΩΝ

Σὲ ἰκετεύω
 τὴ γερόντισσα, ἀπ' τὰ γέρικά μου χεῖλια,
 καὶ προσπέφτω σου στὰ γόνατα, κυρά·
 λύτρωσέ μου τὰ παιδιὰ,
 μὴν ἀφήσεις, ἰκετεύω, τὰ κορμιά τους,
 πού 'χει ὁ θάνατος νεκρώσει,
 τοῦ βουνοῦ νὰ τὰ σπαράξουν τὰ θεριά.

Κοίταξέ με
 πῶς τίς γέρικές μου σάρκες μὲ τὰ χεῖρια
 τίς ξεσκίζω, καὶ τὰ δάκρυα μου βροχή.
 Τί νὰ κάμω; Τὰ φτωχὰ
 σὲ κρεβάτι νεκρικὸ μέσα στὸ σπῆτι
 δὲν τὰ ξάπλωσα, οὔτε καὶ εἶδα
 τάφου χῶμα στὰ κορμιά τους νὰ χυθεῖ.

ὦ προσεστὴ, κι ἐσύ εἶσαι μάνα,
 καὶ τοῦ ἀντροῦ σου κι ἐσύ γλύκανες τὴν κλίνη
 μὲ τὴ γέννηση ἀγοριοῦ·
 ἀφησε νὰ μοιραστῶ
 τὴ φιλόστοργή σου γνώμη,
 συμμερίσου ἐσύ τὸν πόνο τῆς ψυχῆς μου
 γιὰ τὰ δόλια μου πού σκότωσαν παιδιὰ·
 κάμε τὴν καρδιά τοῦ γιοῦ σου
 νὰ τραβήξει γιὰ τὸ ρέμα τοῦ Ἰσμηνοῦ

καί κορμιά παλικαριῶν, πού δίχως τάφο
παραδέρνουν, μέσ στα χέρια μου νά βάλει.

Προσκυνήτρα ἐδῶ δὲν ἦρθα,
ἦρθα Ικέτισσα ἀπ' ἀνάγκη καί προσπέφτω
στούς φλογόκαυτους βωμούς·
μά τὸ δίκιο εἶναι μ' ἐμᾶς·
σάν παλικαριοῦ μητέρα
ἔχεις, ξέρουμε, τῆ δύναμη νά δώσεις
ένα τέρμα τῆς δικῆς μας συμφορᾶς.
Μέσ στίς συμφορᾶς πού πλέω
τὸ δικό σου τώρα γιό παρακαλῶ
νά μοῦ βάλει μέσ στα χέρια τὸ κορμάκι
τοῦ νεκροῦ δικοῦ μου γιοῦ, νά τ' ἀγκαλάσω.

Συνεχίζουν οἱ γυναῖκες τῆς ακολουθίας τους.

Ἄλλο, νά, κύμα, ἄλλο κύμα ἀπὸ θρήνους πλακώνει,
θρήνους πού παίρνουν τῶν πρώτων τῆ θέση·
δέρνονται οἱ σκλάβες. Συντρόφισσες, ὦ, συμφορῶν
καί σπαραγμῶν, μπρός, στὸ θρήνο πού ὁ Ἄδης ποθεῖ·
ἡ δψη μας μέ αἶμα ἄς βαφτεῖ,
τ' ἄσπρα μας νόγια τῆ σάρκα ἄς ματώσουν·
ἄλλη τιμὴ οἱ ζωντανοὶ στούς νεκροὺς νά προσφέρουν δὲν ἔχουν.

Σάν τὸ νερὸ τοῦ γκρεμοῦ πού σταλάζει καί πέφτει,
πόνο γεμάτη τῶν θρήνων ἡ γλύκα
τώρα μέ σέρνει ἀκατάπαυτη, ἀχόρταγη, νά.
Τό ἔχουν στὸ αἶμα τους μέσα οἱ γυναῖκες αὐτό,
γιὰ τῶν παιδιῶν τῆ θανά·
σὲ θλιβερά νά ξεποῦν μοιρολόγια·
ἄχ καὶ νά μ'ἐπαιρνες, θάνατε, αὐτὸν νά ξεχάσω τὸν πόνο. 86

Μπαίνει ὁ Θεός.

ΘΗΣΕΑΣ

Στηθοδαρσίματα ἄκουσα καὶ βόγκους
καὶ μοιρολόγια ἀπ' τὸ καὶ νά βγαίνουν
αὐτόν. Τί τρέχει; Πῶς μ' ἀναταράζει
ὁ φόβος μὴν ἡ μάνα μου, πού λείπει
ῶρα ἀπ' τὸ σπῆτι κι ἦρθα ἀναζητώντας την,
ἔπαθε τίποτε. Ἄ! παράξενα ὅσα
βλέπω: τῆ γριά μου μάνα καθισμένη
στὸ βωμό, καὶ κοντά της κάτι ξένες,
πού ὄψες πολλές ἡ συμφορὰ τους παίρνει·
κι ἀπ' τὰ γέριχα μάτια τους τὰ δάκρυα
στὸ χῶμα ρέουν πικρά, κι οἱ φορεσιές τους
στολᾶς πανηγυριώτικες δὲν εἶναι,
οὔτε καὶ τὰ μαλλιά τους τὰ κομμένα.

Μάνα, τί τρέχει; Κάτι περιμένω
σπουδαῖο· φανέρωσέ το. Εἶναι δική σου
αὐτὴ δουλειά· δική μου, νά τ' ἀκούσω.

Λιθ. Γιέ μου, αὐτὲς οἱ γυναῖκες εἶναι οἱ μάνες
τῶν ἑφτά πολεμάρχων πού στοῦ Κάδμου
τίς πόλες σκοτωθῆκαν· μέ ἱεσσίας
κλαδιά, ὅπως βλέπεις, μέ κρατοῦν ζωσμένη.

Θησ. Κι αὐτὸς ἐδῶ πού βόγκει μπρός στὴ θύρα;
Λιθ. Εἶν' ὁ Ἄδραστος, ὁ ρήγας, μοῦ εἶπαν, τοῦ Ἄργου.
Θησ. Καὶ τ' ἀγόρια ἕνα γύρο του; Παιδιά του;
Λιθ. Ὅχι αὐτουνοῦ· εἶν' οἱ γιοὶ τῶν σκοτωμένων.
Θησ. Καὶ γιατί ἦρθαν σ' ἐμᾶς Ικέτες;

Λιθ. Ξέρω,
μά ὁ λόγος δῶ κι ἐμπρός σ' αὐτοὺς πιά πέφτει.

Θησ., στὸν Ἄδραστο.
Ἐσὲ ρωτῶ, πού μένεις σκεπασμένος·
τὸ κεφάλι ξεσκέπασε, ἄσ' τοὺς θρήνους
καὶ μίλησε· οἱ δουλειές δὲ βρίσκουν τέλος,
ἡ γλώσσα ἂν δὲν τίς πεῖ.

ΑΔΡΑΣΤΟΣ, *έσκαπόμενος και σηκώνεται.*

- Θησέα, τῆς χώρας
τῶν Ἀθηναίων καλλίνικε ἐσὺ ρήγα,
ἦρθα στήν πόλη και σ' ἐσένα ἰκέτης.
- Θησ. Καί τί γυρεύεις, πές μου, τί σοῦ λείπει;
Αδρ. Σέρεϊς τὴν ἔρμη πού ἔκαμα ἐκστρατεία.
Θησ. Τὸ διάβα σου ἀντιβούλιζε στήν Ἑλλάδα.
Αδρ. Ἐκεῖ ὁ ἀνθός μου ἐχάθη τῶν Ἀργείων.
Θησ. Αὐτά 'χει ὁ μαῦρος πόλεμος.
Αδρ. *Και πίσω*
ζήτησα ἀπ' τοὺς Θηβαίους τὰ λείψανά τους.
Θησ. Μὲ κήρυκες τοῦ Ἑρμῆ; Γιά νὰ τοὺς θάψεις;
Αδρ. Οἱ φονιάδες τους ἔμωσ ἀρνηθῆκαν.
Θησ. Ζήτησες πράμα εὐλαβικό. Μὰ τί εἶπαν;
Αδρ. Βαρὺς τοὺς πέφτει ὁ θρίαμβος· τί νὰ ποῦνε;
Θησ. Καί τώρα τί ἦρθες; Γνώμη νὰ μοῦ πάρεις;
Αδρ. Γνωιάσου, οἱ νεκροί, Θησέα, νὰ μᾶς δοθοῦνε.
Θησ. Καί τὸ Ἄργος; Τὰ καμάρια ἦτανε λόγια;
Αδρ. Σκοντάψαμε· κι ἐρχόμαστε σ' ἐσένα.
Θησ. Ὅλης τῆς πόλης ἦ δική σου ἡ σκέψη;
Αδρ. Ὡ θάψ' τους· ἔλο τὸ Ἄργος σὲ ἰκετεύει.
Θησ. Καί τί ἤθελες στή Θήβα μ' ἐφτά λόχους;
Αδρ. Στους δυὸ γαμπρούς μου γιά νὰ κάμω χάρη.
Θησ. Σὲ ποιὸς Ἀργεῖους τίς κόρες σου εἶχες δώσει;
Αδρ. Δὲν ἦταν ἀπ' τὸν τόπο μου οἱ γαμπροί μου.
Θησ. Κόρες Ἀργεῖες, τίς ἔδωσες σὲ ξένους;
Αδρ. Στὸν Πολυνεΐκη, ναί, καί στὸν Τυδέα.
Θησ. Καί τί σοῦ ἔρθε νὰ κάμεις τέτοιους γάμους;
Αδρ. Μὲ γέλασε θαλὸς χρησμὸς τοῦ Φοῖβου.
Θησ. Σὰν τί χρησμὸ εἶπ' ὁ Φοῖβος γιά τίς κόρες;
Αδρ. Σὲ κάπρο καί σὲ λέοντα νὰ τίς δώσω.
Θησ. Πῶς τοῦ θεοῦ ἐσὺ ἐγγήσες τὰ λόγια;
Αδρ. Δυὸ ἐξόριστοι ἦρθαν, νόχτα, ἐξω ἀπ' τὸ σπίτι μου...
Θησ. Δυὸ; Ποιοί;

- Αδρ. Ὁ Πολυνεΐκης κι ὁ Τυδέας,
καί πιάστηκαν ἐκεῖ ἀναμέταξ' τους.
Θησ. Θεριά, εἶπες, ἦταν κι ἔδωσες τίς κόρες;
Αδρ. Σὰ ζῶα παλεῖαν· καί εἶπα: ἀνά ἡ μαντεία ἴσ'.
Θησ. Ἐξόριστοι ἦρθαν στὸ Ἄργος· γιά ποιὸ λόγο;
Αδρ. Εἶχε ὁ Τυδέας σκοτώσει συγγενή του.
Θησ. Μὰ ὁ ἄλλος ἀπ' τὴ Θήβα; Ὁ γιὸς τοῦ Οἰδίπου;...
Αδρ. Φονιάς μὴ γίνεῖ τοῦ ἀδερφοῦ... Κατάρρα
πατρική...
Θησ. Ἐκαμε φρόνιμα νὰ φύγει.
Αδρ. Μὰ ὁ πόμεινε ἀδικοῦσε τὸ φευγάτο.
Θησ. Τὸ βιδὸς τοῦ πῆρε μήπως ὁ ἀδερφός του;
Αδρ. Καί χάθηκα τὸ δικίο του ζητώντας.
Θησ. Εἶδες φλόγα θυσίας; Ρώτησες μάντη;
Αδρ. Ἄ, τὴν πληγή μου, ἐκεῖ πού φταίω, μοῦ γγίζεις.
Θησ. Χωρὶς τῶν θεῶν, θαρρῶ, τὴν εὐνοια πῆγες.
Αδρ. Κι ἐνάντια στοῦ Ἀμφιάραου τίς μαντεῖες.
Θησ. Ἀψήφησες τόσο εὐκόλα τὰ θεῖα;
Αδρ. Οἱ νέοι μὲ βάλαν στὰ αἵματα.
Θησ. *Τὸ θάρρος*
ἀκλούθησες λοιπὸν κι ὄχι τὴ γνώση.
Αδρ. Πολλοὺς αὐτὸ κατὰστρεψε στρατάρχες.
Μὰ, ὦ πρῶτο τῆς Ἑλλάδας παλικάρι,
βασιλιά τῆς Ἀθήνας, γέρος εἶμαι
καί βασιλιάς ὡς τώρα εὐτυχισμένος
καί τό 'χω σὲ ντροπὴ νὰ πέφτω χάμω
καί ν' ἀγκαλιάζω ἐγὼ τὰ γόνατά σου·
στήν τύχη μου νὰ σκύψω ἀνάγκη ὡστόσο.
Γονατίζει μπροστὰ στὸ Θησέα καί τοῦ ἀγγίζει τὰ γόνατα.
Σῶσε τοὺς πεθαμένους μας· σπλαχνίσου
κι ἐμὲ στή συμφορὰ μου, μὰ καί τοῦτες
τῶν νεκρῶν τίς μητέρες, πού τὰ γέρα
χωρὶς παιδιὰ τίς βρίσκουν, πού ἡ καρδιά τους
τὸ βάσταξε νὰ ῥθοῦν σὲ ξένον τόπο

μέ σερνάμενα πόδια· στά μυστήρια
 τῆς Δήμητρας δὲν ἤρθαν προσκυνήτριες,
 μόνο ἤρθαν τοὺς νεκρούς τους γιὰ νὰ θάψουν,
 ποὺ ἀπὸ κείνων περίμεναν τὰ χέρια
 τίς τιμές τῆς ταφῆς νὰ λάβουν οἱ ἴδιες.
 Στὴ φτώχεια μιὰ ματιὰ νὰ ρίχνει ὁ πλούσιος
 εἶναι σωστό, ὁ φτωχὸς τοὺς πλούσιους πάλι
 μὲ ἀμίλλα νὰ κοιτάζει, ὥστε τὰ πλούτη
 κι αὐτὸς νὰ λαχταρᾷ, κι οἱ εὐτυχισμένοι
 λίγη σπλαχνιὰ στοὺς ἀμοιρους νὰ δείχνουν.
 (Ἡ ζωὴ συμφορὰ· στὸ πέλαο μέσα
 τῶν συμφορῶν, λίγη ἢ χαρὰ καὶ σπάνια.
 Θλιβερὰ εἶν' ὅσα λέω, μὰ τί νὰ κάμω;
 πικρὴ καρδιὰ κάνει πικρὰ τὰ χεῖλια.)
 Χαρᾶς τραγοῦδια κι ὁ ποιητὴς θὰ πλάσει.
 χαρὰ ἂν ὁ ἴδιος νιώσει· ἂν ἡ ψυχὴ του
 πονεῖ, μήτε μπορεῖ καὶ μήτε ποὺ ἔχει
 δικαίωμα κἀν ἄλλων καρδιές νὰ εὐφραίνει.
 ἴσως νὰ πεῖς· καὶ πῶς τὴ χώρα ἀφήνεις
 τοῦ Πέλοπα καὶ τὸ ἔργο αὐτὸ τὸ ρίχνεις
 στὴν Ἀθήνα;» Σωστό νὰ σοῦ ξηγήσω.
 Σκληρὴ καὶ πονηρὴ εἶν' ἡ Σπάρτη· τ' ἄλλα
 μέρη, μικρὰ κι ἀδύνατα. Ἡ Ἀθήνα
 μόνο μπορεῖ νὰ σκώσει αὐτὸ τὸ βᾶρος·
 γιὰτὶ καὶ σπλάχνος νιώθει κι ἀρχηγὸ ἔχει
 νιὸ καὶ καλόν, ἐσένα· πόσες χῶρες
 ἀπὸ ἔλλειψη χαθῆκαν στρατηλάτη!

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Τὰ λόγια τοῦ Ἀδραστου εἶναι καὶ δικά μου·
 θησέα, λυπήσου, δὲς τὴ δυστυχιά μου.

Ἄδραστος σηκώνεται.

θησ. Ὅμοια συζήτηση ἔκαμα καὶ μὲ ἄλλους.
 Οἱ δυστυχίες στὸν ἄνθρωπο, εἶπε κάποιος,
 τίς εὐτυχίες του ξεπερνοῦν· ὄχι, ὄχι!

τὸ ἀντίθετο πιστεύω· λέω πὼς εἶναι
 πύοτερα τὰ καλὰ ἀπ' τίς συμφορές·
 ἀλλιῶς, οὔτε θὰ ὑπῆρχαμε στὸν κόσμο.
 Δοξάζω τὸ θεό, ποὺ, ἐνῶ ἦταν πρῶτα
 ζωώδικη ἡ ζωὴ μας, μπερδεμένη,
 τὴ ρύθμισε· καὶ πρῶτα ἐβαλ' ἐντὸς μας
 τὸ λογικὸ, μᾶς ἔδωσε κατόπι
 τοῦ νοῦ μαντατοφόρο, ὥστε τῶν ἄλλων
 τὴ φωνὴ ν' ἀπεικάζουμε, τὴ γλώσσα·
 γιὰ τροφὴ τὸν καρπὸ· κοντὰ σ' ἐκεῖνον
 τίς βρόχινες οὐράνιες στάλες· τοῦτες
 τὰ γεννήματα θρέφουνε τῆς γῆς
 καὶ ποτίζουν κι ἐμᾶς τὰ σωθικά μας·
 κοντὰ σ' αὐτὰ μᾶς ἔμαθε ἀπ' τὴν κάψα
 τοῦ ἡλίου νὰ φυλαγόμαστε, στὸ κρῦο
 νὰ στήνουμε ὄχυρά, καὶ τοῦ πελάγου
 νὰ σκίζουμε τὸ κύμα, ὥστε γιὰ κάθε
 ποὺ λείπει εἶτε στὴ μιὰ ἢ στὴν ἄλλη χώρα
 ἀνταλλαγές νὰ γίνονται προϊόντων.
 Κι ὅσα εἶναι σκοτεινὰ καὶ δὲν τὰ νιώθεις,
 οἱ μάντηδες, ζητάζοντας τὰ σπλάχνα
 ἢ τὴ φωτιά ἢ πουλιά, τὰ φανερώνουν.
 Ἀφοῦ ὁ θεὸς λοιπὸν ἔχει ἀρματώσει
 τὴ ζωὴ μας μὲ τόσα, εἶναι μεγάλη
 παραξενιὰ νὰ λὲς πὼς δὲ σοῦ φτάνουν.
 Μὰ ἡ σκέψη ὀρμᾷ ψηλότερα ἀπ' τὸ θεῖο
 καὶ μ' ἀγέρωχο φρόνημα θαρροῦμε
 πὼς τάχα στὴ σοφία τὸ ξεπερνοῦμε.
 Κι ἐσὺ ἀπ' αὐτὸ σὰ νὰ 'σαι τὸ σινάφι.
 Μπρὸς στὸ χρησμὸ πρῶτα ἔσκυψες τοῦ Φοῖβου
 καὶ τὰ κορίτσια σου ἔδωσες σὲ ξένους,
 ἀνόητα, μὲ τὴ σκέψη πὼς ὑπάρχουν
 θεοί, κι ἀνακατεύοντας μὲ σοὶ
 θολὸ τὸ ἀγνὸ δικό σου ἔμπασες μέσα

στό σπίτι σου τὸ μόλυσμα· δὲ σμίγει
ὁ φρόνιμος αὐτὸ ποῦ εἶναι καθάριο
μὲ τὸ ἐγκληματικό· μ' εὐλογημένους
συμπεθεριάζει ἀνθρώπους. Ἐνωμένη
τὴν τύχη του ὁ θεὸς τὴ λογαριάζει
μὲ τοῦ μιανοῦ τὰ πάθια· κι ἂν δὲ φταίει,
μιὰ κι ἐσμιξε, χαλάει κι αὐτὸν μαζί του.
Μὰ τοὺς Ἀργεῖους σὺν ἔσπρωχνες σὲ πόλεμο,
κι ἄς πρόλεγαν οἱ μάντηδες τὸ μέλλον,
τότε τοὺς θεοὺς καθόλου δὲν ψηφοῦσες
καὶ κατάστρεψες ἔτσι τὴν πατρίδα σου·
οἱ νέοι σὲ παρασύραν, ποῦ, διψώντας
γιὰ ἀξιώματα, πολέμους ξεσηκώνουν
παράλογους καὶ σὲ βλεβρο τοὺς δόλιους
πολίτες ρίχνουν· ὁ ἓνας τους τὸ κάνει,
στρατηγὸς γιὰ νὰ γίνει, ὁ ἄλλος πάλι,
γιὰ νὰ πάρει στὰ χέρια του ἐξουσία
καὶ νὰ κάνει τὰ κέρια του, ἓνας ἄλλος,
γιὰ νὰ μαζεύει πλοῦτη· ἂν ἀπὸ τοῦτα
ὁ λαὸς κακοπαθεῖ, δὲν τὸ ἐξετάζει.
[Γιατὶ οἱ πολῖτες εἶναι τρεῖς μερίδες·
οἱ πλούσιοι εἶν' ἀνωφέλευτοι, ὁλοένα
λαχταροῦν πιὸ πολλά· οἱ φτωχοί, ποῦ ἀκόμα
καὶ τὸ καθημερινὸ τοὺς λείπει, αὐτοὶ 'ναι
νὰ τοὺς τρέμεις· γιατί τοὺς ξεγελοῦνε
κακοὶ δημαγωγοὶ κι ὁ φθόνος, κι ἔτσι
πικρὲς σατυρῖες στοὺς πλούσιους ξαμολᾶνε.
'Απὸ τίς τρεῖς μερίδες ἡ μεσαία
τὴν πόλη συγκρατεῖ, γιατί φυλάει
τὴν τάξη ποῦ τὸ κράτος θά 'χει ὀρίσει.]
Κι ἐσὺ μοῦ λὲς νὰ γίνω σύμμαχος σου;
Καὶ τί δικαιολογία μπορῶ νὰ φέρω
γι' αὐτὸ στοὺς συμπολίτες μου; Ἄιντε, σῦρε
στὸ καλὸ· ἂν οἱ βουλές σου ὀρθὲς δὲν ἦταν,

- μὲ τὴν τύχη σου βάλ'τα κι ἀφῆσέ μας.
Κορ. Ἐσφαλε, ναί· τὸν πῆραν στὸ λαίμη τους
οἱ νέοι, Θεσεία· μὰ αὐτὸν συχώρεσέ τον.
Ἀδρ. Δικαστὴ δὲ σὲ πῆρα τῶν δεινῶν μου,
ζήτησα τὸ γιατρό τους, ἀρχοντά μου,
σ' ἐσένα· κι ἂν βρεθεῖ πὼς σ' ἓνα πράμα
δὲ φέρθηκα σωστά, σ' ἐσὲ δὲν ἦρθα
γιὰ τιμωρία καὶ μάλωμα, ἦρθα μόνο
νὰ δῶ μιὰ ὠφέλεια· ἂν δὲν τὸ δέχεσαι ἔτσι,
στό θέλημά σου ἀνάγκη ἐγὼ νὰ σκύψω·
νὰ κάμω δὰ καὶ τί; Προσεστὲς, ἐλάτε·
ἀφῆστε αὐτοῦ τὰ γλαυκοπράσινά σας
στολισμένα κλαριά καὶ πᾶμε· βάλτε
θεοὺς καὶ γῆ γιὰ μάρτυρες, κι ἀκόμα
τὴ Δῆμητρα, τὴ θεὰ τὴ φλογοκράτα,
μὰ καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ, πὼς οἱ ἱερεῖς μας
οἱ δέησες ἀνωφέλευτες σταθῆκαν.
Κορ. (Εἶμαστε συγγενεῖς σου, αὐτὸ κὰν σκέψου·
τῆς μάνας σου ὁ πατέρας, ὁ Πιτθέας)
τοῦ Πέλοπα ἦταν γιός, καὶ, ἀπὸ τὴ χώρα
τοῦ Πέλοπα κι ἐμεῖς, μ' ἐσένα τὸ ἴδιο
στις φλέβες ἔχουμε αἷμα ἀπὸ πατέρα.
Θὰ τὰ προδώσεις ὅλ' αὐτά, θὰ διώξεις
ἀπ' τὴ χώρα σου γριὲς γυναῖκες, δίχως
νὰ λάβουν κάτι ἀπ' ὅ,τι τοὺς ἀξίζει;
Ἦ μὴ! Καταφυγὴ του ἔχει τὸ βράχο
τὸ θεριό· τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν, ὁ δοῦλος·
κι ἡ μιὰ πόλη, φουρτούνα ἂν τὴν πλακώσει,
ἔχει τὴν ἄλλη πόλη. Τῶν ἀνθρώπων
καμιά εὐτυχία ποτὲ δὲν εἶναι αἰώνια.
Οἱ γριὲς σηκώνονται μὲ κόπο καὶ βαδίζουν ἀργὰ πρὸς τὸ Θεσεία.
Κορ. Δύστυχη ἐσὺ, τὸ ἱερὸ
τῆς Περσεφόνης παράτησε δάπεδο, πήγαινε
κι ἀγκάλιασέ του τὰ γόνατα·

τῶν σκοτωμένων μας γιῶν τὰ κορμιά ἰκέτεψέ τον νά φέρει,
 ἄχ, τῶν παιδιῶν μας ποὺ χάθηκαν κάτω ἀπ' τὰ τείχη τοῦ Κάδμου.
 (Πιάστε, κρατήστε με — πονῶ —

φέρτε, ὀδηγήστε τ' ἄχαρα γεροντικά μου χέρια.)

Ἀγαπημένε μας, ὦ

τ' ὄνομα ἐσὺ τὸ τρανότερο μὲς στὴν Ἑλλάδα,
 τὰ γόνατά σου, τὰ χέρια σου, ἡ δόλια, ἀγκαλιάζω·
 παρακαλῶ, νὰ χαρεῖς τὴ ζωὴ σου, λυπήσου με,
 ποὺ μοιρολόι, τῆς καρδιάς σπαρχυμὸ,
 γιὰ τὰ παιδάκια μας βγάζω καὶ γόους ἰκεσίας·
 ἄταφα μὴν τὸ θελήσεις νὰ μείνουν στοῦ Κάδμου τὴ χώρα,
 καὶ συνομήλικους, γιέ μου, μ' ἐσένα λεβέντες
 νὰ τοὺς χαροῦν τὰ θεριά.

Κοίταξε, νά, τῶν ματιῶν μου τὰ δάκρυα,
 κοίταξε πῶς σοῦ προσπέφτω στὰ γόνατα ἰκέτισσα·
 δῶσε ταφὴ στὰ παιδιὰ μας.

Θησ.

Γιατί μὲ τὸ λεπτὸ σκέπασες πέπλο
 τὰ μάτια σου καὶ κλαῖς, μητέρα; Μήπως
 π' ἄκουσες αὐτωνῶν τοὺς θρήνους; Κάτι
 κι ἐγὼ ἔνωσα. Τ' ἀσπρόμαλλό σου ὠστόσο
 τὸ κεφάλι ἀνασήκωσε καὶ δάκρυα
 μὴ χύνεις, ὅταν εἶσαι καθισμένη
 στὸ σεβαστὸ τῆς Δήμητρας βωμό.

Λιβ.

Ἄχ!

Θησ.

Τί στενάζεις γι' αὐτωνῶν τὰ πάθια;

Λιβ.

Ἄμοιρες.

Θησ.

Ναί, μὰ εἶναι γιὰ σένα ξένες.

Λιβ.

Νά πῶ, παιδί μου, κάτι, καὶ γιὰ σένα
 καλὸ καὶ γιὰ τὴν πόλη μας;

Θησ.

Ναί, πές το·
 ἀκοῦς πολλὰ σοφὰ κι ἀπὸ γυναῖκες.

Λιβ.

Ἢ σκέψη ποὺ ἔχω δισταγμὸ μοῦ φέρνει.

Θησ.

Εἶναι ντροπὴ μιὰ χρήσιμὴ σου γνώμη
 ἀπ' τοὺς ἀγαπητοὺς σου νὰ τὴν κρύβεις.

Λιβ.

Δὲ θὰ σωπάσω, καὶ μιὰ μέρα βάρος
 νὰ γίνῃ τῆς ψυχῆς μου (αὐτὴ ἡ σιωπὴ μου·
 δὲ θ' ἀρνηθῶ ἕνα χρέος ἀπὸ τὸ φόβο
 πῶς ἡ εὐγλωττία δὲν εἶναι γιὰ γυναῖκες.
 Σὲ συμβουλεύω, γιέ μου, πρῶτα πρῶτα
 νὰ μὴν κάμεις τὸ λάθος κι ἀψηφῆσεις
 τὰ θεῖα· γιὰτὶ σ' αὐτὸ λαθεύεις μόνο,
 ἐνῶ σωστά τὰ σκέφτεσαι ὅλα τ' ἄλλα.
 Δεύτερο· ἂν τόλμη ἐπρόκειτο νὰ δείξεις
 γιὰ ἕναν ποὺ δὲν τὸν πείραξαν, μιὰ λέξη
 δὲ θὰ ἔλεγα· τώρα ὅμως καὶ γιὰ σένα
 εἶναι τιμὴ, κι ἄφοβα ἐγὼ σοῦ δίνω
 τὴ συμβουλή: παιδί μου, ἀνθρώπους βίαιους,
 ποὺ τὴν ταφὴ νεκρῶν ἀπαγορεύουν
 καὶ νεκρικῶν τιμῶν τὴν προσφορά,
 ἀνάγκασέ τους νὰ δεχτοῦν, καὶ τέρμα
 βάλῃ ἔτσι στὸ ἀναστάτωμα ποὺ κάνουν
 πανελληνίων θεσμῶν ὁ σεβασμὸς
 τῶν νόμων συγκαταεῖ τις πολιτεῖες.
 Κι ἴσως νὰ ποῦν πῶς τάχα ἀπ' ἀναντρία 314
 τραβήχτηκες, ἐνῶ στεφάνι δόξας
 μπορούσες γιὰ τὴν πόλη νὰ κερδίσεις·
 πῶς ἄλλοτε σὲ πάλεμα μὲ κάπρο
 μπήκες, ἀγῶνα ἀσήμαντο, ὅταν ὅμως
 ἦταν γιὰ ν' ἀντικρίσεις, πολεμώντας,
 κράνη καὶ λόγχες, εἰδειξες δειλία.
 Μὴν τὸ κάμεις αὐτὸ ἐσὺ, γιὸς δικός μου.
 Βλέπεις πῶς ἡ πατρίδα σου, ποὺ κάποιος
 τὴν περγελοῦνε γιὰ ἄμουαλη, στυλῶνει
 καὶ τὴ ματιὰ τῆς ἄγρια ρίχνει πάνω
 σ' αὐτοὺς ποὺ τὴ γελοῦν; Γιατὶ οἱ ἀγῶνες
 τὴ θρέφουν. Ἐνῶ αὐτὲς οἱ πολιτεῖες
 ποὺ ζοῦνε μέσα σὲ θαμπὴ ἡσυχία
 ἔχουν θαμπές καὶ τις δειλές ματιές τους.

Τρέξε, νεκρούς και δύστυχες γυναίκες,
πού βρίσκονται σε ανάγκη, να βοηθήσεις.
Όταν για δικιο ξεκινάς αγώνα,
φόβο δε νιώθω· αν οι Καδμείοι ως τώρα
ετύχησαν, πιστεύω εγώ πώς τώρα
μ' άλλες ριζιές τὰ ζάρια τους θά πέσουν·
ὁ θεὸς γυρίζει σὲ όλα τὸ ἔνω, κάτω.

Κορ. ὦ λόγια ὠραῖα γιὰ κείνον και γιὰ μένα!
Πηγὴ διπλῆς χαρᾶς, ἀγαπητὴ μου.

Θησ. Ὅσα εἶπα γιὰ τὸν Ἄδραστο, μητέρα,
εἶναι σωστά· τὴ γνώμη μου εἶχα ἐκφράσει
γιὰ τὰ λάθη του, αἰτίες τῶν συμφορῶν του·
ὅσο γιὰ τίς ὀρμήνιες σου ὁμως, βλέπω
κι ἐγὼ πὼς δὲν ταιριάζει στὸ δικό μου
φυσικὸ ν' ἀποφεύγω τοὺς κινδύνους.
Στὰ μάτια τῶν Ἑλλήνων, μὲ τοὺς ἄθλους
πού ἔκαμα ὡς τώρα, ὁ ἄντρας ἔχω γίνει
πού τοὺς κακοὺς παιδεύει. Ἀδύνατο εἶναι
λοιπὸν νὰ πῶ ἀδύνατον στὸν ἀγώνα. Τί,
θά ποῦν γιὰ μὲ οἱ ἐχθροὶ μου, ὅταν ἐκείνη
πού μὲ γέννησε, ἐκείνη πού ἡ καρδιά της
τρέμει γιὰ μένα, πρώτη μὲ κεντρίζει;
Θὰ τὸ κάμω· θὰ πάω και θὰ κοιτάξω,
μὲ τὸ καλὸ οἱ νεκροὶ νὰ μᾶς δοθοῦνε·
ἂν δὲν μπορέσω, αὐτὸ θὰ γίνεῖ τότε
μὲ τῶν ὄπλων τὴ δύναμη, κι ὁ φθόνος
τῶν θεῶν μ' ἐμᾶς δὲ θά 'ναι. Ἀνάγκη ὡστόσο
νὰ τὸ δεχτοῦν αὐτὸ κι ἔλοι οἱ πολῖτες.
Βέβαια θὰ τὸ δεχτοῦν, ἀφοῦ τὸ θέλω·
ἄλλ' ἂν ἀφήσω κι ὁ λαὸς νὰ κρίνει,
ἢ προθυμία του θά 'ναι πιὸ μεγάλη.
Ἄλλωστε ἀπόλυτο ἄρχοντα τὸν ἔχω
κάμει, μὲ τὸ νὰ δώσω στοὺς πολῖτες
τὴ λευτεριά και τὴν ἰσοψηφία.

Γιὰ ἀπόδειξη τῶν λόγων μου ἔφου πάρω
τὸν Ἄδραστο, στὴ σύναξη θὰ πάω
τῶν πολιτῶν· κι ὅταν αὐτοὶ τὸ ἐγκρίνουν,
διαλεχτὰ παλικάρια τῆς Ἀθήνας
θὰ μαζέψω και πίσω θὰ γυρίσω·
μὲ τὸ στρατὸ τότε ἔτοιμο, θὰ στείλω
νὰ ζητήσω ἀπ' τὸν Κρέοντα τοὺς νεκρούς.
Ἐσεῖς, κυράδες, τὰ ἱερὰ τραβήξτε
κλαδιὰ μπρὸς ἀπ' τὴ μάνα μου, ἀπ' τὸ χέρι
στὸ πατρικὸ μου σπῖτι νὰ τὴν πάρω·
εἶν' ἄθλιος ὅποιος τοὺς γονιούς του, γιὰ ὅσα
καλὰ ἀπὸ κείνους εἶδε, δὲ λατρεύει·
μὴ λαμπρὴ προσφορά· γιατί ὅ,τι κάμει
στοὺς γονιούς του, θὰ τὸ 'βρεῖ ἀπ' τὰ παιδιὰ του.

364

*Οἱ γριεὶ παραμερίζουν τὰ κλαδιὰ ὁ Θησέας παίρνει τὴ μητέρα του ἀπὸ τὸ χέρι και
φεύγουν τοὺς ἀκολουθεῖ και ὁ Ἄδραστος.*

Κορ. ὦ τοῦ Ἀθηναίου τοῦ βασιλιᾶ
λόγια ἔλο εὐλάβεια και τιμὴ
γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεούς,
γιὰ τὸ Ἄργος και γιὰ τὴν τρανὴ
τὴν Πελασγία! Τ' ἀκοῦς, τ' ἀκοῦς
τὰ λόγια αὐτὰ τὰ εὐλαβικά,
Ἄργος ἀλογοβόσκητο,
προγονικὴ μου χώρα.

Ἄχ τὰ αἱματόβρεχτα κορμιὰ
τῶν γιῶν μας πίσω νὰ 'φερνε!
Θά 'ναι ἡ καρφὴ τοῦ πόνου μας,
μὰ και στερνὴ παρηγοριά
τῆς μάνας· κι αἰώνια θὰ χρωστᾶ

τ' Ἄργος, ἡ χώρα τοῦ Ἰναχου,
φιλία σ' αὐτόν, γιά τὸ καλὸ
πού θά μᾶς κάμει τώρα.

Χρέος ἱερὸ ὅταν ἐκτελεῖ
μιὰ πόλη, δόξα ἔχει λαμπρὴ
καὶ χάρη αἰώνια τῆς χρωστοῦν.
Ποιὸς ξέρει; θά πετόχουμε
γιὰ τὰ παιδιὰ μας τὴν ταφή;
ἄραγε πῶς θά μοῦ φερθεῖ
ἡ Ἀθήνα ἐμὲ τῆς δύστηνης;
θά μοῦ ἄρκιστεῖ φιλία;

Βόηθα τῇ μάνα, βόηθα τὴν,
ὦ τῆς Παλλάδας πόλη ἐσὺ,
καὶ μὴν ἀφήνεις νὰ πατοῦν
τοὺς νόμους τοὺς ἀνθρώπινους.
Τὸ δίκιο ἐσὺ τὸ σέβασαι,
τ' ἄδικο πάντα τὸ χτυπᾶς,
κάθε κατατρεγμένου ἐσὺ
πάντα εἶσαι ἡ σωτηρία.

*Ἔρχεται ὁ Θηβαῖος ἀπλισμένος· τὸν ἀκολουθοῦν ἕνας κήρυκας, ὁ Ἄδραστος
καὶ στρατιῶτες.*

Θησ., *στὸν κήρυκα.*
Τὴν πόλη ὑπηρετεῖς κι ἐμένα πάντα
μὲ τὸ νὰ φέρνεις τὰ κηρύγματα μας
ὅπου σοῦ παῦμε· ἀφοῦ λοιπὸν περάσεις
τὸν Ἄσωπὸ καὶ τοῦ Ἰσμηνοῦ τὸ ρέμα,
στῶν Καδμείων τὸν ἀγέρωχο μονάρχη
νὰ πεῖς: «Ζητᾶ ἀπὸ σὲ ὁ Θησεῖας ν' ἀφήσεις

μὲ τὸ καλὸ νὰ θάψει τοὺς νεκροὺς·
ἔχει ἀπὸ σένα τὴν ἀξίωση τούτη
σὰ γείτονάς σας· κι ἂν τὸ κάμεις, ἴλους
τοὺς Ἑρεχθεΐδες φίλους θά τοὺς ἔχεις.»
Ἄν τὸ δεχτοῦν, ἀμέσως γύρνα· ἂν ἔμωσ
ποῦν ἔχει, ὁ δευτέρός σου λόγος θά εἶναι:
«Τῶν ὀπλιτῶν μου ἐπίσκεψέ καρτέρα.»

Δείχοντας πέρα ἀπειθύνεται στὸ Χορὸ.
Νά, στὸν ἱερὸ Καλλίχορο ὁ στρατὸς μας
στέκει ἕτοιμος γιά δρόμο, συνταγμένος.
Πρόθυμα ἡ πόλη ἐδέχτη τὸν ἀγόνα
καὶ μὲ χαρὰ, ὅταν εἶδε πῶς τὸν θέλω.
— Μπᾶ! Ποιὸς τὸ λόγο μου ἐρχεται νὰ κόψει;
Ἄν δὲ γελιέμαι, κήρυκας Θηβαῖος.

Στὸν Ἀθηναῖο κήρυκα.
Περίμενε· ἴσως τὴν ἀποθυμίᾳ μου
νὰ προλαβαίνει ὁ ἐρχομός του, κι ἔτσι
νὰ σ' ἀπαλλάξει ἐσένα ἀπὸ τὸν κόπο.

Μπαίνει ἕνας Θηβαῖος κήρυκας.

1) ΘΗΒΑΙΟΣ ΚΗΡΥΚΑΣ

Ποιὸς εἶν' ἐδῶ τῆς χώρας ὁ μονάρχης;
Σὲ ποῖν νὰ πῶ τὸ μήνυμα τοῦ Κρέοντα,
πού αὐτὸς τὴ χώρα κυβερνᾷ τοῦ Κάδμου
ἀπὸ τὴν ὥρα πού ἔξω ἐκεῖ στὸ κάστρο
ὁ Ἐτεοκλῆς τὸ ἐφτάπυλο ἐσκοτώθη
ἀπὸ τὸν ἀδερφό του Πολυνεΐκη;

Θησ. Καὶ πρῶτα πρῶτα, ξένα, ἀρχισες λάθος
τὸ λόγο σου, ἂν ζητᾶς ἐδῶ μονάρχη·
ἐλεύθερη εἶναι ἡ πόλη μας, δὲν εἶναι
στὸ χέρι ἑνός· ὁ λαός, κυρίαρχος, δίνει
τὴν ἀρχὴ σὲ πολίτες γιά ἕνα χρένο·
προνόμιο δὲν ὑπάρχει γιά τὸν πλοῦσιο·
δικαιώματα ἔχει τὰ ἴδια κι ὁ φτωχός.
Κηρ. Ὁ λόγος σου ζαριά, πού ἐμένα δίνει

τὴν πρωτιά· γιατί ἡ πόλις ποῦ μὲ στέλνει
 ἔχει ἕνα ν' ἄντρα ἀφέντη, ὄχι τὸν ὄγλο·
 δὲν τὴν ἀποκοιμίζει αὐτὴ κανένας
 μὲ λόγια, κι ἔτσι γιὰ δικό του κέρδος
 νὰ τὴ γυρνᾷ μιὰ δῶθε καὶ μιὰ κείθε·
 τὴν καλοπιάνει τοῦτος, τὴ γλυκαίνει
 γιὰ μιὰ στιγμή, καὶ βλάβη ὕστερα φέρνει,
 μὰ μὲ καινούριες ζαβολιές σκεπάζει
 τὸ πρῶτο του τὸ λάθος καὶ ξεφεύγει.
 Πῶς δὲ ὁ λαός, ποῦ ὀρθὴ δὲν ἔχει κρίση,
 ὀρθὰ μπορεῖ νὰ κυβερνᾷ τὴν πόλις;
 Δίνει ὁ καιρὸς τὴ μάθηση, ὄχι ἡ βιάση.
 Κι ἂν μόρφωση ἔχει ἕνας φτωχὸς ζωμάχος,
 πῶς νὰ κοιτάζει τὰ κοινά, ποῦ ἡ ἔγνοια
 τῆς βασιᾶς του δουλειᾶς δὲν τὸν ἀφήνει;
 Πικρὸ γιὰ τοὺς ἀρχόντους, ὅταν ἕνας
 φτωχός, ποῦ πρῶτα τίποτα δὲν ἦταν,
 τυλίξει τὸ λαὸ μὲ ρητορείες
 καὶ πάρει αὐτὸς τὴν ἐξουσία στὰ χέρια.
 Νόστιμος κράχτης καὶ στὴ λίμα ἀτσίδας.
 Ἐσὺ ἀνοιξες τὴ μάχη αὐτὴ μὲ λόγια·
 τὸ μέρος σου εἶπες, ἄκουσε κι ἐμένα.
 Ἄπ' τὸ μονάρχη πιὸ βαριὰ δὲν εἶναι
 συμφορὰ σὲ μιὰ πόλι. Τέτοιο κράτος,
 πρῶτα, δὲν ἔχει νόμους ἴσους γιὰ ὅλους·
 ἕνας κρατᾷ στὸ χέρι του τὸ νόμο
 κι ἀφέντης εἶναι· ἰσότητά καμμία.
 Ἐνῶ γραμμένοι νόμοι ὅταν ὑπάρχουν,
 δικαιώματα ἴσα ἔχουν φτωχοὶ καὶ πλούσιοι.
 Μπορεῖ ὁ φτωχὸς τὸν πλούσιο, ἂν τὸν προσβάλει,
 νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο·
 τρανοὺς νικᾷ ὁ μικρὸς ἂν ἔχει δίκιο.
 Τὴ λευτεριά ἕνας λόγος φανερώνει:
 «Ποιὸς γιὰ τὴν πόλι ὠφέλιμη ἔχει γνώμη

Θησ.

καὶ θέλει νὰ τὴ φέρει ἐδῶ στὴ μέση;»
 Καὶ λύτερα ὁ καθεὶς μιλά ἢ σωπαίνει.
 Ποιὰ ἰσότητά εἶν' ἀνώτερη ἀπὸ τούτη;
 Κι ὅπου ὁ λαὸς ὁ κύριος εἶναι, βλέπει
 μὲ χαρὰ του ν' ἀκμάζουν παλικάρια·
 μὰ ὁ βασιλιάς μισεῖ ἕνα τέτοιο πράμα,
 κι ὅπου ἐξυπνος κι ἀντρεῖος, τὸν ξεπαστρεῖ,
 γιατί τρέμει τὸ θρόνο του μὴ χάσει.
 Τὴ δύναμή της πῶς λοιπὸν μιὰ πόλις
 μπορεῖ νὰ τὴν κρατήσῃ, πέστε μου, ὅταν,
 σὰ μέσα σ' ἀνοιξιάτικο λιβάδι,
 τῆς λεβεντιᾶς θερίζουνε τὸ στάχυ,
 τὸ βλαστάρι τῆς νιότης; Βιὸς καὶ πλοῦτο
 γιατί γιὰ τὰ παιδιὰ σου νὰ μαζεύεις;
 πιὸ πλούσιος γιὰ νὰ γίνεταὶ ὁ μονάρχης
 μὲ τὰ δικά σου κόπια; Ἡ μὲς στὸ σπίτι
 γιατί καλὰ τίς κόρες ν' ἀνατρέφεις;
 ἠδονὲς τοῦ μονάρχη νὰ ἐτοιμάζεις,
 ὅποτε θέλει, καὶ γιὰ σένα δάκρυα;
 Κάλλιο ἄς πεθάνω, ἂν εἶναι τὰ παιδιὰ μου
 νὰ συρθοῦν στανικὰ σὲ γάμου κλίνη.
 Σαῖτιές αὐτὰ ἴναι ἐνάντια σὲ ὅσα ἐσὺ ἴπες.
 Ἄλλὰ σ' ἐμᾶς ποιὰ ἀνάγκη σ' ἔχει φέρει;
 Εἰνὲς οἱ φλυαρίες σου θὰ σοῦ βγαῖναν,
 ἂν δὲ σ' ἔστελνε ἡ πόλι σου· ὅποιος εἶναι
 μαντατοφόρος, πρέπει αὐτὰ ποῦ τοῦ ἔχουν
 ἀναθέσει νὰ λέει κι εὐθὺς νὰ φεύγει.
 Κι ἄλλη φορὰ ὄχι τόσο φλύαρο κράχτη
 ὁ Κρέοντας νὰ μᾶς στέλνει στὴν Ἀθήνα.
 Ἄλλιμονο· ὁ θεὸς ὅταν τὰ φέρει
 βολικὰ στοὺς κακοὺς, θαρροῦν αἰώνια
 πῶς θὰ εὐτυχοῦν κι ἐπάνω τους τὸ παίρνουν.
 Καλὰ, θὰ πῶ· γιὰ τὸ ἄλλο ζήτημά μας
 τὴ γνώμη σου ἔχε, κι ἔχω τὴ δική μου.

Κερ.

Κηρ.

Ζητούμε, ἐγὼ κι ὄλοι οἱ Καθμεῖοι, νὰ μείνει
 ἢ Ἄδραστος ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα τούτη·
 μὰ ἂν εἶν' ἐδῶ, πρὶν βασιλέψει ὁ ἥλιος
 τῶν ἱκετευτικῶν ταινιῶν νὰ λύσεις
 τὰ σεβαστὰ μυστήρια, κι ἀπ' τὴ χώρα
 διώξ' τον· καὶ μὴν πασιόσεις νὰ σηκώσεις
 στανικά τοὺς νεκρούς, ἀφοῦ δὲν ἔχεις
 σχέση καμιὰ μὲ τῶν Ἀργείων τὴν πόλη.
 Ἄν συμφωνεῖς, τὴν πόλη σου γαλήνια
 θὰ τιμονέψεις· εἰδεμὴ, μεγάλη
 θὰ σηκωθεί πολεμικὴ φουρτούνα
 γιὰ μᾶς, γιὰ σὲ καὶ γιὰ ὄλους τοὺς συμμάχους.
 Σκέψου, κι ἡ ὀργὴ ἀπ' τὰ λόγια μου, ὅτι τάχα
 λεύτερη πόλη κυβερνᾷς, κάποια ἄγρια
 νὰ μὴ σὲ κάμει ἀπάντηση νὰ δώσεις.
 Γιατὶ ἡ ἐλπίδα ξεγελᾷ τὸν κόσμο·
 μὲ τὸ νὰ σπρώχνει σὲ ἔξαψη τις γνώμες
 στὰ αἵματα βάζει πλῆθος πολιτείες.
 Γιὰ πόλεμο ὁ λαὸς σὺν πάει νὰ κρίνει,
 δὲ μελετᾷ κανένας τὸ δικό του
 τὸ θάνατο, ὄλο βάζει μὲ τὸ νοῦ του
 τ' ἄλλουνοῦ τὸ κακό· ἐνῶ, ἂν τὴν ὥρα
 ποὺ ψηφίζουν τοὺς ἔπεφτε στὰ μάτια
 ἴσκιος θανάτου, ἀπὸ μανία πολέμου
 ποτὲ δὲ θὰ χανότανε ἡ Ἑλλάδα.
 Ὅσο ἔξερουν ὄλοι ποιά ἀπ' τις δύο
 γνώμες ἡ ἀνώτερη εἶναι, ξεχωρίζουν
 τὸ καλὸ ἀπ' τὸ κακό, καὶ πόσο γιὰ ὄλους
 καλύτερη ἀπ' τὸν πόλεμο εἶν' ἡ εἰρήνη·
 τὴν ἀγαποῦνε, πρῶτα πρῶτα, οἱ Μαῦσες,
 τὴ μισοῦν οἱ Ἑρινόες· τὸ παιδοβόλι
 τὴν εὐφραίνει, χαρὰ της εἶναι ὁ πλοῦτος.
 Καὶ παρατώντας ὄλ' αὐτά, οἱ ἀνόητοι,
 πολέμους ξεσηκώνουμε, καὶ δοῦλο

κάνουμε αὐτὸν ποὺ ἀδύνατο θὰ δοῦμε,
 ὁ ἄντρας τὸν ἄντρα καὶ τὴν πόλη ἢ πόλη.
 Κι ἐσύ νεκροὺς ἔχθροὺς πᾶς νὰ ὠφελήσεις
 σηκώνοντας καὶ θάβοντας ἀνθρώπους
 ποὺ τοὺς ἔχει χαλάσει ἡ ξιπασιά τους.
 Ὡστε κατὰ τὴ γνώμη σου ἄδικα ἔτσι
 κεραυνωμένο τὸ κορμὶ καπνίζει
 τοῦ Καπανέα, ποὺ σκάλα ὀρθὴ εἶχε στήσει
 στὴν πύλη, κι ὀρμιζόταν πὸς τὴν πόλη,
 ὁ θεὸς θέλει δὲ θέλει, θὰ κουρσέψει;
 Δὲν ἀνοιξε ὥστε ἡ γῆ, στὸ βάραθρό της
 νὰ καταπιεῖ τὸ μάντη μὲ ἄσμα καὶ ἄτια;
 Κι ἄλλοι ἀρχηγοὶ δὲν κείτονται στὶς πύλες
 μὲ τὰ κεφάλια θρούβαλα ἀπ' τις πέτρες;
 Λοιπὸν ἢ νὰ καυκίεσαι νοῦ πὸς ἔχεις
 ἀνώτερο ἀπ' τοῦ Δία ἢ παραδέξου
 πὸς δίκαια τοὺς κακοὺς οἱ θεοὶ συντρίβουν.
 Οἱ φρόνιμοι ἀγαποῦν τὰ τέκνα πρῶτα,
 ἔπειτα τοὺς γονιοὺς καὶ τὴν πατρίδα,
 ποὺ νὰ τὴ μεγαλώνουν πρέπει κι ὄχι
 νὰ τὴν τσακίζουν. Ἀρχηγὸς καὶ ναύτης
 παράτολμοι ἔξω πέφτουνε· τὴν ὥρα
 ποὺ πρέπει εἶναι σοφία ἢ ἡσυχία.
 Τὴ φρονιμάδα ἐγὼ τὴ λέω ἀντρέια.
 Ἄρκοῦσε ἡ τιμωρία τους ἀπ' τὸ Δία
 αὐθαιρεσία δικιά σας δὲ χρειαζόταν.

Κορ.

Ἀδρ.

Θησ.

Ἄθλιε...

Σιγά· τὴ γλώσσα σου συγκράτα
 καὶ μπρὸς στὰ λόγια μου, Ἄδραστε, μὴ βάζεις
 τὰ δικά σου· σ' ἐμένα, ὄχι σ' ἐσένα,
 ἔφερε τοῦτος κήρυγμα· ἐγὼ πρέπει
 λοιπὸν νὰ δώσω ἀπάντηση.

Ἐτὸ Θηβαίῳ κήρυκα.

Καὶ πρῶτα

θ' ἀποκριθῶ σὲ πρῶτο ἐκεῖνο πού εἶπες.
 Δὲν ξέρω ἐγὼ τὸν Κρέοντα νὰ ἔχω ἀφέντη
 κι οὔτε νὰ μᾶς περνᾷ στὴ δύναμη, ὥστε
 ν' ἀναγκαστεῖ ἡ Ἀθήνα ἔτσι νὰ πράξει·
 ἂν εἶναι δὰ νὰ μᾶς προστάζουν, τότε
 τὸ ρέμα τὸν ἀνήφορο θὰ πάρει.
 Κι αἷτιος ἐγὼ δὲν εἶμαι τοῦ πολέμου,
 ἀφοῦ δὲν ἤρθα κἀν μ' αὐτοὺς στὴ Θήβα.
 Ὅσο γιὰ τοὺς νεκρούς, χωρὶς νὰ βλάπτω
 τὴν πόλη σας, χωρὶς νὰ φέρνω μάχες
 καὶ σκοτωμούς, ζητῶ τὸ θάψιμό τους
 ἀπὸ τιμὴ στὸν πανελλήνιο νόμο.
 Τὶ δὲν εἶναι σωστό ἀπ' αὐτὰ πού λέω;
 Οἱ Ἀργεῖοι, ἂν σᾶς πειράζαν, σκοτωθῆκαν·
 τοὺς ἐχθρούς σας τοὺς ἔχετε ἀποκρούσει·
 δόξα γιὰ σᾶς, ντροπὴ γι' αὐτούς, τὸ δικίο
 στὴ θέση του πιά μπήκε. Ἀφῆστε τώρα
 νὰ σκεπαστοῦν μὲ χῶμα οἱ πεθαμένοι
 καὶ τὸ κάθε στοιχεῖο νὰ ξαναπάει
 ἀπ' ὅπου ἤρθε σὲ φῶς, νὰ πάει τὸ πνεῦμα
 στὸν οὐρανὸ καὶ τὸ κορμί στὴ γῆ.
 Τὸ σῶμα εἶναι δικό μας, μόνον ὅσο
 μέσα σ' αὐτὸ ἡ ζωὴ νὰ κατοικήσει,
 κι ὕστερα πρέπει νὰ τὸ πάρει ἐκείνη
 πού τὸ ἔπλασε. Θαρρεῖς πῶς κάνεις σὲ Ἄργος
 κακό, ἂν δὲ θάψεις τοὺς νεκρούς; Κάθε ἄλλο
 θίγει ὅλη τὴν Ἑλλάδα τὸ ν' ἀρνιούνται
 στοὺς νεκρούς τὴν ταφὴ πού τοὺς ἀνήκει·
 ὡς κι οἱ γενναῖοι δεῖλοι θὰ γίνουν, τέτοιος
 νόμος ἂν μποῖ. Κι ἐνῶ νὰ φοβηρίσεις
 ἤρθες ἐμένε, τοὺς νεκρούς φοβᾶστε
 ἂν τοὺς σκεπάσει ἡ γῆ; Μὴ γίνει τί;
 Λαγούμα μὴ ἀνοίξουν, ἂν θαρτοῦνε,
 κεῖ κάτω ἀπὸ τὴ χώρα σας, ἢ μήπως

παιδιὰ γεννήσουν μὲς στῆς γῆς τὰ βάθη
 κι ἐκεῖθε κάποια ἐκδίκηση φυτρώσει;
 Χαμένα, μάταια λόγια, νὰ ἔχεις ἀθλίους
 καὶ κοφίους φόβους. Νιώστε, ἀνόητοι, τέλος
 ποιὲς τῶν ἀνθρώπων εἶναι οἱ δυστυχίες.
 Μιὰ πάλη εἶν' ἡ ζωὴ μας· ἡ εὐτυχία
 τώρα ἔρχεται σ' αὐτόν, σὲ λίγο σὲ ἄλλον
 καὶ σὲ ἄλλον πάλι ἀργότερα· καὶ μόνον
 ὁ θεὸς τὰ ἔχει ὅλα πάντα· τὸν τιμᾶει
 κι ὁ δύστυχος, ἐλπίζοντας γιὰ κάποια
 τῆς τύχης του ἀλλαγὴ, κι ὁ εὐτυχισμένος
 ψηλὰ τὸν ἀνεβάζει, ἀπὸ τὸ φόβο
 μὴν τοῦ στελεῖ τὸ θάνατο. Ὡστε πρέπει
 νὰ τὰ νιώσουμε αὐτά, κι ὅταν μᾶς κάνουν
 κακό, νὰ μὴν ἀγριεύουμε καὶ τόσο,
 καὶ κακὸ νὰ μὴν κάνουμε στὸν ἄλλον
 πού νὰ μπορεῖ τὴ χώρα μας νὰ βλάψει.
 Τώρα λοιπὸν τί πρέπει; Ἀφῆστε ἐμᾶς
 πού τὸ θεῖκό σεβόμαστε τὸ νόμο
 νὰ δώσουμε ταφὴ στοὺς σκοτωμένους.
 Ἄλλιῶς, τὸ τί θὰ γίνει φανερό εἶναι·
 θὰ πάω καὶ θὰ τοὺς θάψω μὲ τὴ βία.
 Ποτὲ δὲ θ' ἀκουστεῖ μὲς στὴν Ἑλλάδα
 ὅτι νόμος παλιός, θεϊκός, ἀφοῦ ἤρθε
 στὴν πόλη τοῦ Πανδίωνα καὶ σ' ἐμένα,
 τὸ σεβασμὸ πού τοῦ ἔπρεπε δὲ βρόχη.
 Θάρρος· ὅταν τὸ φῶς τῆς Δικαιοσύνης
 φυλᾶς, ψεγάδι ἀνθρώπου δὲ σὲ πιάνει.
 Κηρ. Σύντομο λόγο θὰ σοῦ πῶ, ἂν τὸ θέλεις.
 Θησ. Λέγε· ἡ σιωπὴ δὰ κιόλας δὲ σ' ἀρέσει.
 Κηρ. Τοὺς Ἀργεῖους ἀπ' τὴ Θήβα δὲν τοὺς παίρνεις.
 Θησ. Ἄκουσε, ἂν θέλεις, κάτι κι ἀπὸ μένα.
 Κηρ. Ἀκούω· ἔχει ὁ καθένας τὴ σειρὰ του.
 Θησ. Θὰ τοὺς πάρω ἀπὸ σᾶς καὶ θὰ τοὺς θάψω.

Κηρ.

Κηρ.

Θησ.

Κηρ.

Θησ.

Κηρ.

Θησ.

Κηρ. Θά δοκιμάσεις πρώτα μάχη με δπλα.
 Θησ. Πέρασα κι άλλους πιό τρανούς αγώνες.
 Κηρ. Είσαι πλασμένος να τὰ βάζεις με δλους;
 Θησ. Με τούς άγριους· καλούς δέν τιμωρούμε.
 Κηρ. Φυτρώνετε παντού κι έσύ κι ή 'Αθήνα.
 Θησ. Οί αγώνες της πολλοί, πολλές και οί νίκες.
 Κηρ. Έλα, Σπαρτών να σε τσακίσει λόγγη.
 Θησ. Τί άντρεία μπορεί από φίδι να πηγάσει;
 Κηρ. Είσαι παιδί· σάν πάθεις, θά τó μάθεις.
 Θησ. Δέ θά τὰ καταφέρεις να μ' ανάψεις
 μ' αυτές τις ξιπασιές· πάρε μαζί σου
 τὰ κούφια λόγια που έφερες και τράβα.
 Έτσι δέ βρίσκουμε άκρη.

Ό Θηβαίος κήρυκας φεύγει.

Πρέπει ό κάθε

άσπιδοφόρος, κάθε άρματομάχος,
 κι ό κάθε καβαλάρης στο άφρισμένο
 στόμα του άτιού τó χαλινάρι σειώντας,
 για του Κάδμου τή χώρα να κινήσουν.
 Στο έφτάπυλό της κάστρο θά βαδίσω
 κήρυκας ό ίδιος και κρατώντας ό ίδιος
 στο χέρι τó σπαθί. Μά έσύ να μείνεις,
 Άδραστε, έδω, τήν τύχη σου μήν μπλέκεις
 με τή δική μου· τώρα τó στρατό μου
 σε πόλεμο καινούριο, έγώ καινούριος,
 με τή δική μου μοίρα θά όδηγήσω.
 Ένα μόνο ποθώ· μαζί μου να είναι
 όλοι οί θεοί που σέβονται τó δικιο·
 ήταν αυτά ένωθούν, δίνουν τή νίκη.
 Η άντρεία μονάχη τίποτε δέ φέρνει
 στην άνθρωπο, ό θεός αν δέ βοηθήσει.
 Φεύγει με τή ακολουθία του· ό Άδραστος μένει.

Χορ., σε λιρικό διάλογο των γυναικών που τον αποτελούν.

— Ω θλιβερές
 μάνες έσεϊς θλιβερών άρχηγών,
 στα σωθικά μου χλωμός ένας φόβος φωλιάζει.
 — Τί είν' ή καινούρια που βγάζει κραυγή;
 — Τό ξεκαθάρισμα πώς θά πετύχει ό στρατός τής Παλλάδας;
 — Θέλεις σε μάχη να κείς ή με σύμβαση τάχα;
 — Άμποτε αυτό να γινόταν· μά αν πέσουν σε πόλεμο,
 αίμα αν χυθεί, και στηθιών σπαραγμοί τότε άρχίσουν και θρη-
 μέσα στην πόλη, τί λόγο θά δώσω ή βαριόμοιρη; [νοι
 Φταιξιμο που έχουν να ρίξουν σ' έμένα!

— Όποιος χαρές
 είδε, και πάλι μιá μοίρα μπορεί
 να τον συντρίψει· τó θάρρος μου εκεί τó στηρίζω.
 — Δίκιους έσύ θά περνάς τούς θεούς.
 — Τότε ποιός άλλος λοιπόν κανονίζει τις τύχες του κόσμου;
 — Άλλο τó δικιο τó ανθρώπινο κι άλλο τó θείο.
 — Έχεις ακόμα τόν πρώτο σου φόβο· μα εκδίκηση
 κράζει τó δικιο· τó αίμα κράζει αίμα· και δίνουνε πάλι
 μετά άπ' τὰ πάθια οί θεοί στους ανθρώπους ξανάσασμα·
 κείνοι κρατούνε τήν τύχη των πάντων.
 — Πώς θά μπορούσαμε
 άπ' τó νερό τής θεάς τó Καλλίχορο φεύγοντας
 πέρα στους κάμπους να φτάναμε που έχουν τούς ώριους καστρό-
 — Αν φτερωτή [πυργούς;
 σ' έκανε κάποιος θεός, στη διπόταμη πόλη
 πέρα να πήγαίνες,
 τότε τις τύχες αυτών που αγαπούμε θά μάθαινες.
 — Άραγε ποιá
 μοίρα, ποιός ξέρει ποιá τύχη, τής χώρας αυτής τόν άντρείω
 να καρτερεί βασιλιά;

- Καίνους πού κράξαμε
 τόσες φορές — τούς θεούς — πάλι αὐτούς ξανακράζουμε·
 εἶναι σὲ κάθε μας κίνδυνο ἐκεῖνοι τὸ πρῶτο μας στήριγμα.
- Δία, φυτουργὲ
 γιου ἀπ' τῆς γενιᾶς μας τὴν πρώτη μητέρα, ἀπ' τὴν κόρη
 τοῦ Ἴναχου, σύμμαχος
 γίνε σὲ τούτη τὴν πόλη, ἱκετεύω, καλόβουλος.
- Τοῦ Ἄργους ἐσύ
 τούς στυλοβάτες, δικὰ σου καμάρια, πού ἐχθροὶ τούς προσβάλλαν,
 φέρ' τους νὰ μπουὶν στὴν πυρά.

688

Ἔρχεται ἕνας Ἀργεῖος ἀγγελιοφόρος.

Ο ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Κυράδες, νέα πολλά κι εὐχάριστα ἔχω·
 ἔχω γλιτώσει κι ὁ ἴδιος — μὲ εἶχαν πιάσει
 στὴ μάχη, πού ὁ στρατὸς τῶν σκοτωμένων
 ἑπτὰ ἀρχηγῶν ἔδωσε πλάι στῆς Δίρκης
 τὸ ρέμα — ἀλλὰ καὶ τὸ μαντάτο φέρνω
 πῶς νίκησε ὁ Θησεύς. Θὰ σ' ἀπαλλάξω
 ἀπὸ τὸν κόπο νὰ ρωτᾷς· ἐγὼ ἡμουν
 στοῦ Καπανέα τῆ δουλειῆ, πού στάχτη
 τὸν ἔκαμε τοῦ Δία τ' ἀστροπελέκι.

- Κορ. Καλέ μας, καὶ τὸ νέο τοῦ γυρισμοῦ σου
 ὠραῖο, κι αὐτὰ πού λές γιὰ τὸ Θησεύ·
 κι ἂν πεῖς πῶς εἶναι σῶος καὶ τῆς Ἀθήνας
 ὁ στρατὸς, θὰ ἴναι τέλειο τὸ μαντάτο.
- Αγγ. Σῶος, κι ἔπραξε δσα χρώσται νὰ ἔχε πράξει
 μὲ τούς Ἀργεῖους ὁ Ἄδραστος, πού ἐνάντια
 στὴ Θήβα ἀπὸ τὸν Ἴναχο εἶχε φέρει.
- Κορ. Καὶ πῶς στὸ Δία τὸ τρέπαιο τοῦτο στήσαν
 τοῦ Αἰγέα ὁ γιός κι ὄσοι ἄλλοι ἦταν μαζί του
 σ' αὐτὴ τῆ μάχη; Λέγε· ἐσύ, πού τὰ εἶδες,

Αγγ.

ἀνθρώπους πού δὲν τὰ εἶδαν θὰ εὐφράνεις.
 Οἱ λαμπερὲς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, δεῖχτες
 τῆς ὥρας καθαροί, τῆ γῆ χτυποῦσαν·
 ἐγὼ, γιὰ νὰ κοιτάζω, πῆρα θέση
 πάνω σὲ πύργο πού πλατιά εἶχε θέα,
 στίς Ἥλεκτρες κοντὰ τίς πόλες. Καὶ εἶδα
 σὲ τρεῖς ὀμάδες τὸ στρατό· οἱ ὀπλίτες
 ἀπλώνονταν ὡς σ' ἕνα λόφο ἐπάνω
 πού Ἰσμήνιο τὸν ὀνόμαζαν· κρατοῦσε
 τὸ ἄκρο ἐκεῖ δεξιὸ ὁ Θησεύς ὁ ἴδιος,
 βασιλιάς ξακουστός, καὶ τῆς παλιᾶς
 τῆς Κεκροπίας οἱ κάτοικοι μαζί του·
 ἀριστερά, κοντὰ στὴν κρήνη τοῦ Ἄρη,
 οἱ Πάραλοι, κι αὐτοὶ μὲ τὰ κοντάρια·
 στίς δυὸ ἄκρες τοῦ στρατοῦ, ἰσομοιρασμένο,
 στεκόταν τὸ ἱππικό· καὶ τὰ ἄρματα ἦταν
 στοῦ Ἀμφίονα μπρὸς τὸ σεβαστὸ μνημεῖο.
 Ὁ στρατὸς τῶν Καδμείων, παραταγμένος
 στὰ τεῖχη ἐμπρός, καὶ πίσω τους ἐκεῖνοι
 πού γι' αὐτοὺς πολεμοῦσαν, οἱ νεκροί.
 Στ' ἄρματα μὲ τὰ τέσσερα ἄτια ἀντίκρυ,
 τ' ἄρματα· τὸ ἱππικό τους, στὸ ἱππικό.
 Κήρυκας τοῦ Θησεύα διαλάλησε: «Ἄντρες,
 σιωπὴ· Καδμεῖοι, σιωπάστε· ἀκοῦστε με ἔλοι·
 ἤρθαμε δῶ γιὰ τούς νεκρούς, πού τάφο
 ποθοῦμε νὰ τοὺς δώσουμε· μᾶς φέρνει
 ὁ σεβασμὸς στὸν πανελλήνιο νόμο
 καὶ σκοτωμούς καθόλου δὲ ζητοῦμε.»
 Διαλάλημα γιὰ ἀπάντηση κανένα,
 μόνο ἔτοιμος γιὰ πόλεμο στεκόταν
 ὁ Κρέοντας σιωπηλός. Οἱ ἄρματομάχοι
 τότε ἄρχισαν τὴ σύγκρουση· τ' ἀμάξια
 σμίξαν, καὶ τίς γραμμὲς τῶν ἀντιπάλων
 ξεπερνώντας γοργὰ οἱ πολεμιστάδες

πήδησαν έξω. Ἐνῶ πεζοὶ χτυπιόνταν,
κατ' αὐτοὺς μὲς στὴ μάχη οἱ ἀμαξάδες
τ' ἀμάξια πίσω γύριζαν. Ὁ Φόρβας,
ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ τῶν Ἀθηναίων,
κι ὅσοι ἀρχηγεῦσαν στὸ ἱππικὸ τοῦ Κάδμου,
τῶν ἀμαξιῶν τὴ σύγκρουση ὅταν εἶδαν,
χτυπήθηκαν· κι ἡ μάχη ἀμφίροπη ἦταν.
Τὸ κακὸ τὸ μεγάλο ποῦ γινόταν
δὲ μοῦ τὸ ἴπανε, τὸ ἴβλεπα, γιατί ἔμουν
ἐκεῖ ποῦ μὲ τ' ἀμάξια πολεμοῦσαν,
μὰ τί νὰ πρωτοπῶ; Νὰ πῶ τὴ σκόνη
ποῦ σηκωνόταν σύννεφο στὰ οὐράνια
ἢ τὰ κορμιά, μὴ πάνω καὶ μὴ κάτω
μὲς στὰ λουριά, καὶ τὰ ποτάμια τὸ αἶμα;
Ἄλλοι ἔπεφταν ἐδῶ, κι ἄλλοι πρὸ πέρα
ἀπ' τοὺς σπασμένους γκρεμίζονταν δίφρους
στὸ χῶμα κατακέφαλα, καὶ μέσα
στῶν ἀμαξιῶν ξεψόχαχν τὰ συντρίμμια.
Μόλις ἔνωσε ὁ Κρέοντας πῶς νικοῦσε
τὸ ἱππικὸ μας, ἀρπάζει τὴν ἀσπίδα
καὶ προχωρεῖ, πρὶν οἱ Θηβαῖοι δειλιάσουν.
Μὰ κι ὁ Θησεὺς δὲ δίστασε· σηκώνει
τὰ λαμπερά του τὰ ὅπλα καὶ ἴσια ὁρμαίνει.
Ἄναψε τότε ἡ μάχη ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη·
σκοτώνουν καὶ σκοτώνονται· ἀπὸ στόμα
σὲ στόμα οἱ προτροπὲς βοερεὲς περνοῦνε:
«Χτύπα», «Τὸ δῆρο σου ἴσια, ἐμπρός, στὸ δῆρο
τῶν Ἀθηναίων.» Τ' ἀσκέρι τῶν ἀντρῶν
ποῦ ἀπὸ σπορὰ δοντιῶν φιδιοῦ φυτρῶσαν
πολεμοῦσε γερά· τὸ ἀριστερὸ μας
τσάκιζε, μὰ ἀπ' τὴν ἄλλη τὸ δικό τους
μπρὸς στὸ δικό μας τὸ δεξιὸ λυγάει
καὶ τὸ βάζει στὰ πόδια· ἡ μάχη παίζει.
Τοῦ στρατηγοῦ τὸτ' ἔλαμψε ἡ ἀξία·

δὲν κοίταε μόνο ἐκεῖ ποῦ αὐτὸς νικοῦσε·
τρέχει ἐκεῖ ποῦ λυγοῦσαν οἱ δικοί του
καὶ μπήζει μιὰ φωνὴ ποῦ ἡ γῆ τραντάζει:
«Παιδιά, ἂν δὲ συγκρατήσετε τὸ δῆρο
τῶν Σπαρτῶν, πάει ἡ πόλη τῆς Παλλάδας.»
Κι ὅλοι ἔτσι οἱ Κραναῖδες ψυχαιθῆκαν.
Ἄτὸς του τὸ ὄπλο ἀδράχνει τὸ ἐπιδαῦριο,
τὸ ρόπαλό του — τρόμος! — καὶ βαρώντας
ζερβόδεξα, θερίζει, ξεκλαρίζει
μὲ τὸ ξύλο λαίμους, κεφάλια, κράνη.
Μόνο ἔτσι πὰ τὸ σκάσανε οἱ Θηβαῖοι.
Ξεφώνισα, ἀναπήδησα ἐγὼ τότε
καὶ χτύπησα τὰ χέρια. Ἐκεῖνοι τρέχαν
κατὰ τίς πύλες. Μὲς στὴν πόλη θρῆνος
γέρον καὶ νέων, κραυγές, κι ὅλοι ἀπ' τὸ φόβο
στοὺς ναοὺς νὰ στριμώνονται. Ὁ Θησεὺς,
ἐνῶμποροῦσε πὰ νὰ μπεῖ στὸ κάστρο,
τοὺς δικούς του συγκράτησε· ἔλεγε: «Ἦρθα
γιὰ νὰ ζητήσω τοὺς νεκρούς, δὲν ἦρθα
τὴν πόλη νὰ κουρσέψω.» Τέτοιος πρέπει
ὁ στρατηγὸς ποῦ ἐκλέγουμε νὰ εἶναι·
στοὺς κινδύνους ἀντρεῖς, ἀλλὰ τὸν ἔγλο
νὰ μισεῖ τὸν αὐθαίρετο, ποῦ, ἂν τύχει
καὶ βολικά τὰ πράματα ἐρθουν, θέλει
στὸ πρὸ ψηλὸ σκαλὶ νὰ βάλει πόδι
κι ἔτσι τὴν εὐτυχία, ποῦ θὰμποροῦσε
νὰ χαρεῖ, εὐθὺς τὴ χάνει.

Κορ.

Ἄδρ.

Τώρα ποῦ εἶδα
τὸ ἀνέλπιστο αὐτὸ φῶς, στοὺς θεοὺς πιστεύω
καὶ νιώθω, ἀφοῦ οἱ Θηβαῖοι τιμωρηθῆκαν,
σὰν κάπως πρὸ λαφρῖὰ τὴ συμφορὰ μου.
Ἦ Δία, γιατί γιὰ φρόνηση μιλοῦνε
τῶν δῆστυχων θνητῶν; Ἐσὺ ἔ, τι θέλεις
κάνουμε κι ἀπὸ σὲ κρεμόμαστε ὅλοι.

- 'Εμείς τότε νομίζαμε ότι στο 'Αργος
δὲ θὰ ἦταν δυνατό ν' ἀντισταθοῦνε,
ἤμασταν κι οἱ ἴδιοι καὶ πολλοὶ κι ἀντρεῖοι.
Κι ὅταν συμβιβασμὸς μὲ μέτριους ἄνδρους
ὁ 'Ετεοκλῆς μᾶς πρότεινε, εἶπαμε ὄχι·
ἔτσι ὁ χαμὸς μᾶς βρῆκε. Τώρα ἀντίστροφα·
ὁ τότε νικητὴς, σὺν τῷ φτωχῷ
ποῦ ξαφνικὰ στὰ χέρια του ἤρθαν πλοῦτη,
φούσκωνε κι ἀπ' τὸ φούσκωμά του ἐχάθη,
ὁ λαὸς τοῦ Κάδμου ὁ ἄμυαλος. Ὡ ἀνόητοι
θηνητοί· σὺν τοὺς τοξότας, ποῦ τὸ τόξο
παρτεντώνουν, δίκια τύραγιέστε·
τίς συμβουλὲς τῶν φίλων δὲν ἀκοῦτε,
σᾶς λογικεῖαι ἢ πείση τῆς ἀνάγκης.
Μὰ τί τὰ θέλω αὐτά; Γιά πές μου τώρα
πῶς γλίτωσες κι ἀπὲ ρωτάω γιὰ τ' ἄλλα.
- Αγγ. 'Ἡ πόλη ἦταν ἀνάστατη ἀπ' τῆς μάχης
τὴν ταραχή· καὶ τότε ἐγὼ ἀπ' τίς πόλεις
ὅπου ἔμπαινε ὁ στρατὸς τοὺς πέρασα ἔξω.
- Αδρ. Καὶ τοὺς νεκροὺς μᾶς; τὸ σκοπὸ τοῦ ἀγῶνα;...
- Αγγ. Φέρνουν τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἑπτὰ λόγων.
- Αδρ. Τί λές; Καὶ οἱ ἄλλοι σκοτωμένοι ποῦ εἶναι;
- Αγγ. Τοὺς θάψαν στὶς λακκίες τοῦ Κιθαιρώνα.
- Αδρ. Ποιός; Κι ἀπὸ δῶ ἢ ἀντίπερα;
- Αγγ. 'Ὁ Θησέας·
κεῖ ποῦ εἶν' οἱ 'Ελευθερές, ὁ ἀπόσκιος βράχος.
- Αδρ. Καὶ ποῦ ἄφησες αὐτοὺς ποῦ δὲ θάφτηκαν;
- Αγγ. Σιμά· μὲ βιά δ,τι γίνεται κοντά εἶναι.
- Αδρ. Οἱ δοῦλοι ποῦ τοὺς σκάνουθ' θὰ γρινιάζουν.
- Αγγ. Δοῦλος σ' αὐτὰ δὲν ἔβαλε τὸ χέρι.
- Αδρ. (Μὰ τί, ὁ Θησέας λοιπὸν τὰ φρόντισε δλα;)
- Αγγ. Νὰ 'βλεπες πῶς γνοιαζόταν τοὺς νεκρούς!
- Αδρ. Κι ἔπλυνε τίς πληγὰς τοὺς μήπως ὁ ἴδιος;
- Αγγ. Κι ἔστρωσε κλίνες καὶ τοὺς σκέπασε δλους.

- Αδρ. Ἔργο βαρὺ καὶ ποῦ γεννάει τὴ φρίκη.
- Αγγ. Γιατί φρίκη τῶν ὁμοίων μας τὰ πάθη;
- Αδρ. Πῶς θὰ 'θελα νὰ πέθαινα μαζί τους!
- Αγγ. Μάταια θρηνεῖς· κι ἀκοῦν κι οἱ γριές καὶ κλαῖνε.
- Αδρ. Αὐτὲς εἶν' οἱ δασκάλες μου στὸ θρήνο.
Μὰ ἄς εἶναι· γιὰ τιμὴ τῶν πεθαμένων
τὰ χέρια ὑψῶνω, κλαίω, μοιρολογῶ,
καὶ τοὺς ἀγαπητούς, ποῦ μὲς στοὺς θρήνους
ἔρρω μ' ἀφήσαν, προσφωνῶ. Τὸ μόνο
ἀγαθὸ τῶν θνητῶν ποῦ, σὺν τῷ χάσσει,
δὲν τὸ ξαναποχτοῦν εἶν' ἡ ζωὴ τους·
γιατρεῖα μπορεῖς καὶ βρίσκεις γιὰ δλα τ' ἄλλα.

777

- Χορ. Σμίξανε ἡ χαρὰ κι ἡ λύπη·
γιὰ τὴν πόλη δόξα
καὶ διπλὴ γιὰ τοὺς πολέμαρχους τιμὴ.
Καὶ γιὰ μένα; Πίκρα
τῶν παιδιῶν μου ν' ἀντικρίσω τὰ κορμιά,
εἶναι ὡστόσο ὠραῖο
τὴν ἡμέρα τὴν ἀνέλπιστη νὰ δῶ
ἔπειτ' ἀπ' τὸν πόνο
ποῦ στὸν κόσμο δὲν εἶν' ἄλλος σὺν αὐτόν.

Κάλλιο ἀνύπαντρη νὰ μὲ εἶχε
πάντ' ἀφήσει ὁ Χρόνος,
ὁ πατέρας ὁ παλιὸς τῶν ἡμερῶν.
Τὶ κακὸ μεγάλο,
ἂν δὲν ἔμπαινα στοῦ γάμου τὸ ζυγὸ
κι ἄτεκνη εἶχα μείνει;
'Ολοφάνερη ἐνῶ τώρα συμφορὰ

βλέπω ἢ πικραμένη,
τῶν μυριάκριβων παιδιῶν μου τὸ χαμό.

798

Κορ. Τώρα, νά, τὰ κορμιὰ τῶν παιδιῶν
πού χαθήκανε βλέπω·
νά 'ταν τρόπος κι ἐγὼ νά χαθῶ, καὶ μαζί τους
νά κατέβω στὸν Ἄδη.

*Περσά ἢ νεκρῶν πομπή. Ἄθηναῖοι στρατιῶτες σηκώνουν ἑπτὰ φέρετρα, πού τὰ
δύο τους εἶναι ἴδια. Ἀκολουθοῦν ὁ Θησέας καὶ οἱ δορυφόροι του.*

Ἀδρ. Βγάλτε πικρὸ,
βγάλτε, μανάδες, πικρὸ στεναγμὸ γιὰ τοὺς ἄμοιρους
καὶ στὸ δικό μου τὸ θρῆνο γοερὸ
δῶστε γιὰ ἀντίλαλο θρῆνο.

Χορ. Ἄχ, τῶν μανάδων σας, γιοί μας, πικρὸ καλωσῆρισμα,
σᾶς χαιρετοῦμε νεκρούς.

Ἀδρ. Πίκρες, καημοί.

Χορ. Ἄχ συμφορὲς καὶ φαρμάκια.

Ἀδρ. Δόλιος ἐγὼ.

Χορ. (Κι ἔρμες αὐτὲς πού στὸν κόσμον τοὺς ἔφεραν).

Ἀδρ. Πάθαμε, πάθαμε...

Χορ. πόνους ὅπου ἄλλοι ποτὲ δὲ σταθῆκανε τόσο πικροί.

Ἀδρ. Ἄργος, πατρίδα, τὴ μαύρη τὴ μοίρα μου δὲν τὴ θωρεῖς;

Χορ. Ἄκληρη βλέπει κι ἐμένα τὴν ἄμοιρη, δίχως παιδιά.

Ἀδρ. Φέρτε κοντά,
τὰ αἱματοστάλαχτα φέρτε κορμιὰ τῶν ἀγλύκαντων
πού εἶδαν ἀνάξια ἀπ' ἀνάξιους σφαγῆ,
ἔτσι πού τέλειωσε ἡ μάχη.

Χορ. Στὴν ἀγκαλιὰ νά τὰ πάρω, στὰ χέρια μου, δῶστε μου,
ἄχ, τὰ παιδιά, τὰ παιδιά.

Ἀδρ. Εἶσαι κοντά...

Χορ. στῶν συμφορῶν τὸ φορτίο.

Ἀδρ. Δόλιος ἐγὼ.

Χορ. Ὅμως δὲ λὲς καὶ γι' αὐτὲς πού τοὺς γέννησαν.

Ἀδρ. Δόλιες, ἀκούστε με.

Χορ. Ναί, τοὺς δικούς σου καημούς καὶ μαζί τοὺς δικούς μας θρηγεῖς.

Ἀδρ. Κάλλιο κι ἐμένα οἱ Καδμεῖοι νά μὲ ρίχναν στὸ χῶμα νεκρό.

Χορ. Κάλλιο σὲ ἀντρός νά μὴν ἐμπαινα κλίνη ποτέ μου κι ἐγὼ.

Ἀδρ. Τῶν συμφορῶν τὸ πέλαγο κοιτάζετε, μαῦρες μάνες.

Χορ. Τὰ νόγια μας ξεσκίσανε τὶς σάρκες μας
καὶ στὰ μαλλιά μας στάχτη ἔχουμε ρίξει.

Ἀδρ. Ἢ γῆ ἄς ἀνοίξει νά μὲ καταπιεῖ,
οἱ θύελλες ἄς σκορπίσουν τὰ κομμάτια μου
καὶ πάνω στὸ κεφάλι μου τοῦ Δία ἢ φλόγα ἄς πέσει.

Χορ. Πικροὶ τῶν θυγατέρων σου βγήκαν οἱ γάμοι,
πικρὴ ἢ μαντεία τοῦ Φοῖβου, κι ἡ Ἐρινύα
τοῦ Οἰδίποδα, βαριά ἀπὸ στεναγμούς,
ἀφοῦ τὸ σπιτικό του ρήμαξε,
κίνησε ἐσένα νά 'βρει.

637

Θησ., στὸ Χορὸ.

Ὅση ὥρα μοιρολόγιας τοὺς λεβέντες,
νά σὲ ρωτήσω μελετοῦσα· ὥστόσο
καὶ τώρα τὴν ἐρώτηση ἄς τὴν κάμω
στὸν Ἄδραστο, πού βλέπω ἐδῶ κοντά μου.

Στὸν Ἄδραστο.

Τῶν νέων αὐτῶν τὸ τόσο σπάνιο θάρρος
πού νά 'χει τὴν πηγῆ του; Ἐσὺ εἶσαι γνώστης
καί, ὡς πιὸ σοφός, στοὺς νέους μου συμπολίτες
ἐξήγησέ το. Ὁ ἴδιος εἶδα πάνω
σὲ τί τρανὲς εἶχαν στηρίξει τόλμες
τὴν ἐλπίδα πὼς θά 'παιρναν τὴ Θήβα.
Μόνο ἓνα δὲ ρωτῶ — θά 'ταν γελοῖο —

μὲ ποιὸν στή μάχη κιάστηκε ὁ καθέννας,
 ποιοῦ ἀντίπαλου τὸν λάβωσθε τὸ δόρυ.
 Ἄερολογίς αὐτὰ γιὰ ὅποιον τ' ἀκούει
 καὶ γιὰ ὅποιον λέει πὸς τάχα, ἐνῶ περνοῦσαν
 στὰ μάτια του μπροστὰ πυκνὲς οἱ λόγχες,
 ξεχώρισε ποιὸς στάθηκε ὁ ἀντρεῖος.
 Οὔτε ρωτῶ ἐγὼ τέτοια οὔτε πιστεύω
 κείνους πῶχουν τὸ θράσος νὰ τὰ λένε.
 Ἄντικρυ στὸν ἐχθρὸ ἔταν στέκει, μόλις
 τὰ πῶ ἀναγκαῖα μπορεῖς νὰ ξεχωρίσεις.

Αδμ. Ἄκου λοιπόν. Πολὺ μ' εὐχαριστεῖ
 πὺ ἀναθέτεις σ' ἐμέ τὸν ἔπαινό τους
 καὶ θέλω τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ δίκιο
 νὰ πῶ γιὰ ἀνθρώπους πὺ ἀγαποῦσα. Βλέπεις
 αὐτὸν πὺ ὁ κεραυνὸς τὸν ἔχει κάψει;
 Κοίτα, εἶν' ὁ Καπανέας· πολλὰ εἶχε πλοῦτη,
 μὰ δὲν τὸ παίρνε ἀπάνω του καθόλου,
 εἶχε ἀνθρώπου φτωχοῦ ταπεινοσύνη·
 ἐκεῖνοι πὺ δὲν ἔστρεγαν στὰ λίγα
 κι ἔλο σὲ φαγοπότια ἦταν δοσμένοι
 δὲν τοῦ ἄρεσαν· δὲν εἶναι ἡ εὐτυχία,
 ἔλεγε, στὸ φαί, τὸ μέτριο φτάνει.
 Φίλος ἀληθινός, δὲν ἔξερε ἄλλα
 μπρὸς κι ἄλλα πίσω· καὶ εἶναι λίγοι οἱ τέτοιοι·
 ἄδολη γνώμη, στόμα γλυκομίλητο,
 λέξη πικρὴ δὲν ἔλεγε ποτέ του
 σὲ συντοπίτη, μὰ οὔτε καὶ σὲ δοῦλο.

Ἔρχομαι στὸν Ἐτέοκλο· ἦταν ἄλλη
 ἡ ἀξία πὺ ἐκεῖνος εἶχε· νέος φτωχός,
 μὰ πολυτιμημένος μέσα στὸ Ἄργος.
 Ἐνῶ πολλὰς φορὲς χρυσάφι οἱ φίλοι
 τοῦ χάριζαν, ποτέ δὲν τὸ δεχόταν,
 μὴν τὸν βάλει τὸ χρῆμα στὸ ζυγὸ του
 καὶ κάμει δουλικὸ τὸ φρόνημά του.

Μισοῦσε αὐτοὺς πὺ κάνουν λάθη κι ὄχι
 τὴν πόλη· ἐν εἶν' κακὸς ὁ κυβερνήτης,
 μὴ δυσφημεῖς τὴν πόλη, αὐτὴ δὲ φταίει.
 Ὁ τρίτος, ὁ Ἴππομέδοντας· οἱ γλύκες
 τῆς μαλθακῆς ζωῆς δὲν τὸν πλανέψαν
 κι οἱ γλύκες τῶν Μουσῶν· ἀπὸ παιδί
 ἔμενε στὰ χωράφια, τὸν τραβοῦσε
 ἡ ἀρρενωπὴ σκληραγωγία· χαρὰ του
 τ' ἔλογα, τὸ κυνήγι καὶ τοῦ τόξου
 τὸ τέντωμα· ὄνειρο εἶχε, τὸ κορμί του
 γερὸ νὰ τὸ προσφέρει στὴν πατρίδα.
 Νὰ κι ὁ Παρθενοπαῖος· ὄραϊος λεβέντης,
 ὁ γιὸς τῆς κυνηγέτρας Ἀταλάντης·
 ἀπὸ τὴν Ἀρκαδία, μὰ ἦρθε στὸ Ἄργος
 καὶ στοῦ Ἰναχοῦ ἀναθράφηκε τὸ ρέμα.
 Στὴν πόλη ὅπου μεγάλωσε, ὅπως κιόλας
 χρωστοῦν νὰ κάνουν οἱ ξενομερίτες,
 δὲν πείραξε κανέναν, κανενὸς
 δὲν κίνησε τὸ φθόνο· δὲν τοῦ ἀρέσαν
 οἱ ξεσυνερισιὲς στὰ λόγια, πὺ εἶναι
 ἡ πρώτη αἰτία νὰ γίνεται κανένας
 μισητός, εἴτε ντόπιος εἴτε ξένος·
 Ἄργεῖος σὰ νὰ ἔταν, μπῆκε στὸ στρατό μας
 κι ἔγινε ἀγωνιστῆς τῆς χώρας· ἦταν
 χαρὰ του ἡ εὐτυχία τῆς, τὰ δεινὰ τῆς
 λύπη του. Ἐνῶ πολλοὶ τὸν ἀγαποῦσαν
 καὶ πάμπολλες γυναῖκες, φυλαγόταν
 σὲ τίποτα νὰ μὴν παραστρατήσει.
 Γιὰ τὸν Τυδέα θὰ πῶ μεγάλο λόγο
 σύντομα· αὐτὸς δὲν ἦτανε στὰ λόγια
 λαμπρός, πρωτοτεχνίτης ἦταν στὰ ὄπλα,
 ἐπινοητῆς στὶς τέχνες τοῦ πολέμου.
 Χωρὶς τὸν ἀδερφό του στὴν ξυπνάδα
 νὰ φτάνει τὸ Μελέαγρο, φήμη ὠστόσο

δὲν εἶχε πῶς μικρή, γιατί ἦταν τέλειος
 στὴν τέχνη τοῦ πολέμου καὶ τῶν ὅπλων·
 τῆς δόξας ἔραστής ὅπως ἐκεῖνος,
 καμάρωνε ὁμῶς γιὰ ἔργα, ὄχι γιὰ λόγια.
 Ἐπειτ' ἀπ' ὅσα εἶπα γι' αὐτοῦς, Θῆσεία,
 δὲν εἶναι ν' ἀπορεῖς πού εἶχαν τὴν τόλμη
 νὰ σκοτωθοῦν μπροστὰ στὰ καστροπούργια.
 Φιλότιμο τὸν ἄνθρωπο τὸν κάνει
 ἢ ἀνατροφή ἢ καλὴ· σὰ μαθητέψεις
 στὴν ἀρετὴ, δὲν καταδέχεσαι, ὄχι,
 δειλία νὰ δεῖξεις. Εἶναι διδαχτὴ
 ἢ ἀντρευσύνη, ἀφοῦ δὲ καὶ τὸ βρέφος,
 καὶ ν' ἀκούει καὶ νὰ λέει τὸ συνηθίζεις
 πράγματα πού δὲ νιώθει· κι ὅ,τι μάθει
 κανεὶς, δὲν τὸ ξεχνᾷ καὶ νὰ γεράσει.
 Γι' αὐτὸ ὅλοι νὰ μορφώνουν τὰ παιδιὰ τους.

Χορ. Παιδάκι μου, σ' ἀνάθρεψα
 γιὰ νὰ ριχτεῖς στὴ συμφορὰ,
 τὰ σπλάγχνα μου σὲ κράτησαν,
 σὲ γέννησα μὲ πόνους·
 τώρα τὰ κόπια μου τὰ πῆρε ὁ Ἄδης καὶ τὰ χαίρεται,
 κι ἐγὼ, πού 'φερα γιὸ στὸν κόσμον ἢ δούστυχη,
 κανέναν δὲν ἔχω, ὁμῆ, νὰ μὲ γεροκομήσει.

Θῆσ. Τοῦ μεγαλόψυχου ὁμῶς γιοῦ τοῦ Οἰκλῆ,
 πού ζωντανὸ οἱ θεοὶ στῆς γῆς τὰ βάρη
 τὸν πῆραν μὲ τὸ τέθριππό του ἀμάξι,
 τοῦ πλέκουν οἱ ἴδιοι φανερά τὸ ἐγκώμιο.
 Τοῦ Οἰδίποδα τὸ γιό, τὸν Πολυνείκη,
 ψέματα δὲ θὰ πῶ, ἂν τὸν ἐπαινέσω·
 γιατί τὸν εἶχα ἐγὼ φιλοξενήσει,
 πρὶν νὰ περάσει ἀπὸ τὴ Θῆβα στὸ Ἄργος,
 ἐξόριστος αὐτόβουλος. Μὰ ξέρεις
 τί θέλω ἐγὼ γιὰ τοὺς νεκροὺς νὰ κάμω;

Ἀδρ. Ἐνα ξέρω: ν' ἀκούω τίς ἐντολές σου.

Θῆσ. Τὸν Καπάνέα, φλογόκαυτο ἀπ' τὸ Δία...
 Ἀδρ. Νεκρὸς ἱερός! Λὲς χάρις νὰ τὸν θάψεις;
 Θῆσ. Ναί, καὶ σὲ μιὰ πυρὰ τοὺς ἄλλους ὄλους.
 Ἀδρ. Ποῦ ὀρίζεις χωριστὸ γιὰ κείνον μνήμα;
 Θῆσ. Πλάι στὸ ναὸ τὸν τάφο του θὰ στήσω.
 Ἀδρ. Αὐτὸ τὸ ἔργο οἱ δοῦλοι ἄς τ' ἀναλάβουν.
 Θῆσ. Καὶ τ' ἄλλα ἐμεῖς· ἐμπρός, τίς νεκροφόρες!
 Ἀδρ. Στους γιούς σας, μάνες δούστυχες, σιμῶστε.
 Θῆσ. Ἄδραστε, αὐτὸ πού λὲς σωστὸ δὲν εἶναι.
 Ἀδρ. Πῶς! Νὰ μὴν γγίζουν, μάνες, τὰ παιδιὰ τους;
 Θῆσ. Ὅπως ἔγιναν! Δὲ θὰ τὸ βαστάξουν.
 Ἀδρ. Θάματα φριχτὰ οἱ πληγῆς καὶ τὸ αἶμα, ἀλήθεια.
 Θῆσ. Γιατί λοιπὸν τὸν πόνον τους ν' ἀυξήσεις;
 Ἀδρ. Σωστά.

Στις γυναῖκες.

Ἐχει δίκιο. Σφιζτε τὴν καρδιά σας
 κι ἀπ' τῆς πυρᾶς τὴ φλόγα ὅταν περάσουν,
 μαζεύτετε πιά ἑσεῖς τὰ κόκαλά τους.
 Ἄχ, δούστυχοι θνητοί, τί παίρνετε ὅπλα
 κι ἕνας τὸν ἄλλον σφάζετε; Γιὰ πάψτε
 καὶ βάλτε πιά ἕνα τέλος στους πολέμους·
 τίς χώρες σας κρατᾶτε σὲ ἡσυχία
 κι ἀφήστε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ἡσυχάσουν.
 Γοργὰ ἡ ζωὴ κυλάει· ἄς τὴν περνοῦμε
 μὲ ὅση μπορούμε εἰρήνη καὶ ἡρεμία.

954

Ἢ νεκρικὴ πομπὴ ξεκινᾷ· ἀκολουθοῦν ὁ Θῆσείας, ὁ Ἄδραστος καὶ τὰ παιδιὰ.

Χορ. Πάει τὸ καλὸ μου τὸ παιδί, ὁ καλὸς μου γιὸς πάει χάθηκε
 καὶ στὶς Ἄργεῖες ἀνάμεσα μανάδες
 καλοτυχιᾶς μερίδιο ὁμῆ γιὰ μὲ δὲν ἔχει μείνει·
 γιὰ τίς ξεκληρισμένες

ἢ τρυγητήρα ἢ Ἄρτεμη γλυκὸ δὲν ἔχει λόγο.
Μαλὴ ἡ ζωὴ μου, σύννεφο ποῦ μ' ἀγριούς τρέχει ἀνέμους.

Ἑπτὰ μακράδες ἑπτὰ γιούς, οἱ δύστυχες, γεννήσαμε,
τοὺς πιὸ ἀκουστούς μὲς στοὺς λεβέντες τοῦ Ἄργου,
καὶ τώρα ἔρμιά, χωρὶς παιδί τὰ σκοτεινά μου ἢ δόλια
γεράματα περνᾶω.

Μακριὰ ἔμαι κι ἀπ' τοὺς ζωντανούς, μὰ κι ἀπ' τοὺς πεθαμένους·
ἔχ, κι ἀπὸ κείνους κι ἀπ' αὐτοὺς χόρια ἢ δικιά μου ἢ μοίρα.

Τί μοῦ μένει τώρα; Δάκρυα
καὶ στὸ σπῆτι θλιβερά
τοῦ παιδιοῦ μου θυμητάρια:
τὰ μαλλιά,
τὰ μαλλιά τοῦ πένθους τὰ κομμένα,
τὰ μαλλιά ποῦ δὲν τοὺς πρέπουνε στεφάνια,
κι οἱ χόες οἱ νεκρικές
καί, ἔχ, τραγοῦδι κακοπρόδεχτα
στὸν Ἀπόλλωνα, τὸ θεὸ τὸ χρυσομάλλη·
μὲς στοὺς ὀρήνους θὰ μὲ βρῖσκει ἢ πάσα αὐγή,
καὶ στὸν κόρφο μου τοὺς πέπλους μου μὲ δάκρυα
θὰ τοὺς βρέχω, θὰ τοὺς βρέχω, ἢ θλιβερή.

979

Ἡ Εὐάδνη, μὲ πολυτέλεια ντυμένη καὶ στολισμένη, παρουσιάζεται στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου, ποῦ κάτω ἀπ' αὐτὸν οἱ δοῦλοι εἶχαν στήσει, τὴν ὄρα ποῦ ὁ Χορὸς τραγουδοῦσε τὸ στάσιμό του, τὴν πυρὰ τοῦ Καπανέα καὶ τὴν εἶχαν ἀνάψει.

Κορ. Τάφο βλέπω ἱερό,
τοῦ νεκροῦ Καπανέα, κατοικία του στερνή,
καί, πιὸ κεῖ ἀπ' τὸ ναό, τίς πυρές
ποῦ ὁ Θησέας γιὰ τοὺς ἄλλους νεκρούς ἔχει στήσει·
νά κι ἡ Εὐάδνη κοντά, ἢ ξακουστή

κόρη τοῦ ἄρχοντα τοῦ Ἴφθι, γυναίκα ἐκείνου
ποῦ ἡ οὐράνια τὸν ἔκαψε φλόγα.
Μὰ γιατί στὸν ψηλὸ νὰ σταθεῖ βράχο αὐτόν,
κρεμαστὸν στὸ ἱερὸ τῆς θεᾶς ἀπὸ πάνω; Γιατί
ἀκολούθησε τοῦτον τὸ δρόμο;

ΕΥΑΔΝΗ

Λάμψη ποῦ τοῦ Ἥλιου σκορποῦσε τ' ἀμάξι ἀπ' τὰ ὄψη!
Φῶς ποῦ σκορποῦσε ἢ Σελήνη — τὴ νύχτα
τ' ἄτια τῆς σκίζαν, κι ἐκείνη
κράταε λαμπάδα γοργόδρομη —
τότε ποῦ τοῦ Ἄργου ἢ χώρα
μὲ τὸ τραγοῦδι τῆς πύργωνε ὑμνώντας
τὴν εὐτυχία τοῦ γάμου μου,
ἄχ τοῦ πικροῦ μου τοῦ γάμου
μὲ τὸν τρανὸ Καπανέα, ξακουστόν, χαλκαρμάτων!
Ἦρθα σ' ἐσένα, τρεχάτη σὰ βάκχη, ἀπ' τὸ σπῆτι,
μὲς στῆς πυρᾶς σου τὴ φλόγα,
μέσα στὸν ἴδιο τὸν τάφο νὰ μπῶ, γιὰ νὰ σβήσω
τὴν πικραμένη ζωὴ μου,
τῶν ἡμερῶν μου τὰ βάσανα·
τῶν ἀκριβῶν σου δταν κόψει ὁ θεὸς τὴ ζωὴ,
εἶναι καλὰ νὰ πεθαίνεις μαζί τους,
εἶν' ὁ γλυκύτερος θάνατος.

Κορ. Μὰ νά, κοντά τῆς στέκεσαι, τὴ βλέπεις
τὴν πυρὰ, θησαυρὸ τοῦ Δία· ἐκείνη
τὸν ἀστραποκαμένον ἄντρα σου ἔχει.

Εὐα. Βλέπω ποῦ στέκομαι, τώρα πιά βλέπω τὸ τέλος·
τὰ βήματά μου τὰ ὀδήγησε ἢ τύχη·
ἀπὸ τὸ βράχο θὰ ὀρμήσω
— χρέος στὸ καλὸ μου εἶναι τ' ὄνομα —
μὲς στὴν πυρὰ, μὲς στὴ φλόγα
μὲ τὸν καλὸ μου θὰ σμίξω, ἐνωμένα
στῆς Περσεφόνης τοὺς θάλαμους
θὰ κατεβοῦν τὰ κορμιά μας·

δὲ θ' ἀρνηθεῖ σε ἡ ψυχὴ μου στὸν Ἄδη ποῦ σ' ἀρπαξε.
Γάμος, σ' ἀφήνω· ἔχε γαῖά, τοῦ ἡλίου λάμψη· σ' ἀφήνω.
Τύχη καλὴ τὰ παιδιὰ μας,
ἄμποτε γάμους νὰ δοῦν ταιριαστοὺς μέσα στ' Ἄργος·
ὁμως ἐσύ, λατρευτέ μου,
ὁμως ἐσύ, μυριαγάπητε,
μὲ τῆς γυναίκας σου σμίξε, καλέ, τὴν ψυχὴ,
τῆς ἀφοβῆς σου, πιστῆς σου γυναίκας·
μὲ τὴν ψυχὴ μου τὴν ἄδολη.

Κορ.

Μὰ νά, σιμώνει ὁ ἴδιος σου ὁ πατέρας,
ὁ γερο-Ἴφης· θ' ἀκούσει νέα, ποῦ ὡς τώρα
δὲν τὰ ἔξερε, καὶ πόνο θὰ τοῦ κάμουν.

Ἔρχεται ὁ Ἴφης· στὴν ἀρχὴ δὲ βλέπει τὴν Εὐάνθη· μιλεῖ στοὺς Χορδ.

ΙΦΗΣ

Δύστυχη ἐσύ, κι ἐγὼ καημένος γέρος.
Ἦρθα μὲ δυὸ καημούς, γιὰ δυὸ παιδιὰ μου·
νὰ στείλω τὸν Ἐτέοκλο στὴν πατρίδα,
ποῦ ἀπὸ Καδμείων σκοτώθηκε κοντάρι,
καὶ τὴν κόρη μου νὰ βρω, τὴ γυναίκα
τοῦ Καπανέα· μαζί του λαχταρώντας
νὰ πεθάνει, ἔγιν' ἀφαντὴ ἀπ' τὸ σπίτι.
Στὴν ἀρχὴ τὴ φυλάγαμε κλεισμένη,
τὴ φύλαξη χαλάρωσα ὁμως, ὅταν
οἱ συμφορὲς μᾶς πλάκωσαν, καὶ πάει.
Ἄλλὰ ὑποθέτω ἐδῶ πὼς ἦρθε· πέστε,
τὴν εἶδατε;

Ευα.

Γιατί ρωτᾶς αὐτές;

Ἐπάνω ἀπ' τὴν πυρὰ τοῦ ἀντρός μου, νά με,
τὸ βῆμα μου, πατέρα, φέρνω στὰ ὄψη.

Ιφ.

Ποιὸς ἀνεμος, παιδί μου, ἐδῶ σὲ φέρνει
κι ἔφυγες ἀπ' τὸ σπίτι; Ἐδῶ τί θέλεις;

Ευα.

Πατέρα, θὰ θυμώσεις ἂν τὸ μάθεις·
δὲ θέλω αὐτὸ ποῦ σκέφτομαι ν' ἀκούσεις.

Ιφ.

Ὁ πατέρας σου ἐγὼ νὰ μὴν τὸ ξέρω;

Ευα.

Δίκιος κριτῆς τῆς γνώμης μου δὲ θὰ 'σαι.

Ιφ.

Κι εἶσαι ἔτσι στολισμένη! Ποιὸς ὁ λόγος;

Ευα.

Κάποια δόξα ζητάει ὁ στολισμός μου.

Ιφ.

Τοῦ ἀντρός σου πένθος φαίνεται δὲν ἔχεις.

Ευα.

Γιὰ κάτι, ναί, ἀσυνήθιστο ἐτοιμάστηκα.

Ιφ.

Τί θέλεις τότε σὲ πυρὰ, σὲ τάφο;

Ευα.

Ἐδῶ πρὸς τὴν ὠραία βαδίζω νίκη.

Ιφ.

Νίκη; Καὶ ποιόν, γιὰ πὲς μου, θὰ νικήσεις;

Ευα.

Ὅσες γυναῖκες βρίσκονται στὸν κόσμος.

Ιφ.

Στὴ φρόνηση ἢ στῆς Ἀθηνᾶς τὰ ἔργα;

Ευα.

Στὴν ἀρετὴ· πάω κεῖ ποῦ εἶν' ὁ καλὸς μου.

Ιφ.

Τί λές; Τί ἀπαίσια αἰνίγματα εἶναι τοῦτα;

Ευα.

Ναί, στὴν πυρὰ πηδῶ τοῦ Καπανέα.

Ιφ.

Μὴν πάει στ' ἀπτιὰ τοῦ κόσμου τέτοιος λόγος!

Ευα.

Μὰ αὐτὸ ζητῶ, ἔλο τ' Ἄργος νὰ τὸ μάθει.

Ιφ.

Δὲν ἐγκρίνω τὴν πράξη σου. Παιδί μου!

Ευα.

Ἄδιάφορο· τὸ χέρι σου δὲ φτάνει
ἐδῶ. Νά, πέφτω· εἶναι πικρὸ γιὰ σένα,
ἀλλὰ εἶν' ὠραῖο γιὰ με καὶ τὸν καλὸ μου,
ποῦ μιὰ φωτιὰ θὰ κάψει καὶ τοὺς δυὸ μας.

Πέφτει.

Χορ.

Ὦ, τρομερό, τρομερό!

Ιφ.

Ἀργίτισσές μου, χάθηκα ὁ καημένος.

Χορ.

Ἐπαθες, ἄμοιρε, ναί, συμφορὰ·
βλέπεις παράτολμη πράξη.

Ιφ.

Στις συμφορὲς κανένας δὲ μὲ φτάνει.

Χορ.

Ἄχ, ἀπ' τὴν τύχη τοῦ Οἰδίποδα, γέροντα δύστυχε,
πῆρες μερίδιο κι ἐσύ κι ἡ φτωχὴ σου πατρίδα.

Ιφ.

Ἄχ, γιατί νὰ μὴν ἦτανε δοσμένο
νὰ γίνονται οἱ θνητοὶ δυὸ φορές νέοι
καὶ γέροι δυὸ φορές! Ἄν μὲς στὰ σπίτια
σωστά δὲ γίνει κάτι, μὲ τὴ σκέψη
τὴ δεύτερη μπορεῖς καὶ τὸ διορθώνεις·
δὲ γίνεται ὁμως τὸ ἴδιο στὴ ζωὴ μας.

Μὰ ἂν δυὸ φορές περνούσαμε τὴ νύκτῃ
καὶ δυὸ τὰ γερατειά, διπλὴ ἡ ζωὴ μας
ἀφοῦ θὰ 'ταν, τὰ πρῶτα του τὰ λάθη
θὰ μπορούσε κανένας νὰ διορθώσει.
Σὺν ἔβλεπα παιδιά νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι,
τότε κι ἐγὼ πατέρας λαχταροῦσα
νὰ γίνω, κι ὁ καημὸς μ' ἔτρωγε. Ἄν ἕμως
γιὰ μιὰ πρώτη φορὰ εἶχα δοκιμάσει
τί θὰ πῆ τὸ νὰ χάνει ἕνας πατέρας
τὰ παιδιά του, δὲ θὰ 'περτα καὶ πάλι
στὴ συμφορὰ ὅπου τώρα ἐγὼ ἔχω πέσει:
ὁ πατέρας τοῦ πιὸ καλοῦ νὰ γίνω
παλικαριοῦ καὶ τώρα νὰ τὸ χάνω.
Ἄς εἶναι τί νὰ κάμω; Νὰ τραβήξω
στὸ σπίτι μου, καὶ μιὰ ζωὴ ἐκεῖ μέσα
ἀβίωτη νὰ 'βρω, ἀπέραντη ἐρημία;
Ἡ πιὸ καλὰ νὰ πάω στοῦ Καπανέα;
Ἄχ ἦταν ἡ χαρὰ μου, ἐκεῖ ὅταν ἦταν
ἡ κόρη μου· μὰ δὲν εἶναι πιά ἐκείνη
ποῦ τὰ φιλιὰ της μοῦ κράταε, καὶ μέσα
στὰ χέρια της μοῦ κράταε τὸ κεφάλι·
γιὰ ἕνα γέρο πατέρα δὲν ὑπάρχει
τίποτα πιὸ γλυκὸ ἀπ' τὴ θυγατέρα·
ἔχει ψυχὴ ὑψηλότερη τὸ ἀγόρι,
ἀλλὰ ἔρχεται λιγότερο στὰ χὰδια.
Πηγαίνετέ με γρήγορα στὸ σπίτι,
ρίξτε με στὸ σκοτάδι, ἐκεῖ νὰ σβήσω,
ἡ πείνα ἐκεῖ νὰ λιώσει τὸ κορμί μου.
Τί μ' ὠφελεῖ τὰ κόκαλα τοῦ γιοῦ μου
ν' ἀγγίξω; Ἄ γερατειὰ καταραμένα,
σὰς μισῶ· μισῶ κι ὅσους προσπαθοῦνε
τὴ ζωὴ τους νὰ μακρύνουν, ν' ἀποφύγουν
τὸ θάνατο, ν' ἀλλάζουνε τὸ ρέμα
μὲ γιαιτρικά, μὲ ξόρκια, μὲ μαντζούνια·

ἐνῶ, ἀφοῦ δὲν μποροῦν καλὸ νὰ κάμουν
στὸν τόπο τους, κάλλιο ἦταν νὰ πεθαίνουν
ἀφήνοντας τὴ θέση τους στοὺς νέους.

1118

Ἄφοῦ ἔφυγε ὁ Ἴφης, ἐπιστρέφουν ὁ Θησέας, ὁ Ἄδραστος καὶ τὰ παιδιά· κάθε παιδί κρατᾷ μιὰ τερροδόχα κάλπη.

Κορ. Τῶν παιδιῶν μας τὰ λείψανα ἔδω,
τῶν παιδιῶν μας τὰ κόκαλα φέρνουν, ὀμέ.
Ἄχ, ἔλατε, κοπέλες μου, πιάστε με, ἐμὲ
τὴν ἀνήμπορη γριά
— ὁ καημὸς τῶν παιδιῶν κάθε δύναμη μοῦ 'κοψε—
ποῦ ἀπὸ πάνω μου πέρασαν χρόνια πολλὰ
καὶ ποῦ τώρα μὲ λιώνουν οἱ πόνοι.
Γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶν' ἄλλη καμιὰ
πιὸ βαριὰ συμφορὰ ἀπ' τὸ νὰ δεῖ
τὰ παιδιά του νεκρά; Τὰ παιδιά του!

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Φέρνω, νά, φέρνω,
δυστυχισμένη μάνα,
ἀπ' τὴν πυρὰ τὰ μέλη τοῦ πατέρα μου·
ὅ,τι εἶχα πιὸ ἀκριβὸ μιὰ χούφτα πιά ἔχει μείνει,
ἀλλ' ἀπ' τὸν πόνο ποῦ ἀγρικῶ εἶν' ἀσῆκωτο τὸ βάρος.

Χορ. Ἄχ ἔχ, παιδί,
στοῦ πεθαμένου τὴ μητέρα δάκρυα φέρνεις,
κι ἀντίς γιὰ τὰ κορμιά
τὰ ὡς τώρα ξακουστά μὲς στὴ Μυκῆνα,
μιὰ χούφτα στάχτη.

Παι. Ἄκληρη, ὀμένα,
χωρὶς παιδιά ἔχεις μείνει·

- κι ἐγώ, ἔρμος τώρα κληρονόμος, ὁ ἄμοιρος,
 ἔρμου σπιτιοῦ, θά πικροζῶ μὲς στὴν ὀρφάνια·
 πλάι μου δὲ θά 'χω ἐκεῖνον πιά πού μ' ἔφερε στὸν κόσμο.
- Χορ. Ἄχ ἄχ· καὶ τί
 μοῦ 'μεινε ἀπὸ τοὺς κόπους μου κι ἀπὸ τίς γέννες
 — ὦ πόνοι κι ὦ χαρές!—
 κι ἀπ' τὰ φιλιὰ κι ἀπ' τῆς τροφῆς τίς ἐγνοιες
 κι ἀπ' τίς ἀγρόπνιες;
- Παι. Χάθηκαν, δὲν ὑπάρχουν πιά πατέρα μου, ὅλα χάθηκαν.
 Χορ. Ὁ αἰθέρας τώρα τοὺς κρατᾶ
 λιαμένους μὲς στὴ στάχτη τῆς φωτιᾶς·
 πετάξανε, διαβήκανε στὸν Ἄδη.
- Παι. Πατέρα, ἀκοῦς τοὺς θρήνους τῶν παιδιῶν σου;
 Ἄ, δὲ θά ξημερώσει ἡ μέρα
 πού ἀσπιδοφόρος μαχητῆς ἐκδίκηση θά πάρω;
- Χορ. Λὲς γιὰ τὸ σκοτωμὸ; Ὁ θεὸς νὰ δώσει, γιέ μου.
- Παι. Ἄν θέλει ὁ θεός, μπορεῖ νὰ ῥθει γιὰ τὸ γονιὸ ἢ ἐκδίκηση.
 Χορ. ὦ τὸ ἀγαλῆνευτο κακό!
 Φτάνουν οἱ βόγχοι, φτάνει ἡ συμφορὰ,
 φτάνουν οἱ πόνοι, οἱ πόνοι πού μὲ τρώνε.
- Παι. Κάποτε στρατηλάτη τῶν Ἀργείων
 μέσα στὰ μπρούντζινα ἄρματα μου
 θά μ' ἀντικρίσει τοῦ Ἄσωποῦ τὸ κρουσταλλένιο ρέμα.
- Χορ. Ἐκδικητὴ τοῦ σκοτωμένου σου πατέρα.
- Παι. Μεῦ φαίνεται, πατέρα, πὼς σὲ βλέπω ἀκόμα, ...
 Χορ. Νὰ σὲ φιλεῖ γλυκὰ γλυκὰ στὸ μάγουλο, παιδί μου.
 Παι. μὰ τῆ φωνῆ σου ἐκείνη πού μ' ὀρμήνευε
 τὴν πῆρε τώρα ὁ ἄνεμος καὶ πάει.
- Χορ. Δυὸ πίκρες ἀφῆσε·
 στὴ μάνα του τὴ μιά,
 καὶ τοῦ πατέρα ἐσὲ ὁ καημὸς ποτὲ δὲ θά σ' ἀφήσει.

- Παι. Πολὺ τὸ βάρος πού κρατῶ μ' ἔχει τσακίσει.
 Χορ. Φέρε μου δῶ τὴ στάχτη του, στὸν κόρφο νὰ τὴ βάλω.
 Παι. Πικρός σου ὁ λόγος, καὶ στ' ἀφτιά μου ὡς ἔφτασε,
 τὰ δάκρυα ρέουν καὶ σκίζεται ἡ καρδιά μου.
- Χορ. Παιδί μου, χάθηκες·
 δὲ θά σὲ ξαναἰδῶ
 ἐστὶνα, τῆς μανοῦλας σου, ἀκριβέ μου, τὸ καμάρι.
- 1164
- Θησ. Ἄδραστ' ἐσύ, κι ἐσεῖς Ἀργεῖες κυράδες,
 τὰ λείψανα, πού ἐγὼ τὰ 'χω γλιτώσει,
 τῶν πεθαμένων τώρα τὰ θωρεῖτε
 στῶν παιδιῶν τους τὰ χέρια. Ἄς τὰ κρατήσουν
 γιὰ χάρισμα ἀπὸ μένα κι ἀπ' τὴν πόλη.
 Ἐσεῖς αὐτὰ νὰ τὰ θυμᾶστε πρέπει
 καὶ λογιάζοντας τί εἶδατε ἀπὸ μένα
 νὰ μᾶς εὐγνωμονεῖτε· κι ὀρμηγνέψτε
 τὰ παιδιὰ νὰ τιμοῦνε τὴν Ἀθήνα,
 ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί τὴ μνήμη
 τοῦ καλοῦ πού ἔχουν δεῖ κληροδοτώντας.
 Τῶν ὄσων ἀξιοθήκατε ἀπὸ μᾶς
 μάρτυρες τ' οὐρανοῦ οἱ θεοὶ κι ὁ Δίας.
- Ἄδρ. Θεσέα, τ' ἀναγνωρίζουμε ὅσα στὸ Ἄργος
 τὴν ὥρα τῆς ἀνάγκης του ἔχεις πράξει
 κι ἀμάραντη ἢ ἀντίχαρῆ μας θά εἶναι·
 τὴ γενναιοφυχία πού 'χετε δεῖξει
 νὰ σᾶς τὴν ξεπλερώσουμε χρωστοῦμε.
- Θησ. Ποθεῖτε τίποτε ἄλλο;
 Ἄδρ. Καλὸ νὰ 'χεις
 τὸ ἀξίζετε κι ἐσὺ κι ἡ χώρα σου ὅλη.
 Θησ. Εὐχαριστῶ· κι ἐγὼ εὐχομαί σου τὰ ἴδια.

Ἐμφανίζεται ἡ Ἀθηνᾶ.

ΑΘΗΝΑ

Ἄκου ἀπὸ μέ τῆν Ἀθηνᾶ, Ἐθσέα,
 γιὰ τὸ καλὸ τῆς πόλης τί νὰ κάμεις.
 Τόσο εὐκόλα τὰ κόκαλα μὴ δώσεις
 στὰ παιδιὰ, νὰ τὰ πᾶνε στὸ Ἄργος· πρῶτα
 πρέπει ὄρκος νὰ δοθεῖ γιὰ τόσους κόπους
 πού ἔχετε κάμει ἐσὺ, Ἐθσέα, κι ἡ πόλη.
 Καὶ νὰ τὸν δώσει ὁ Ἄδραστος, ἀρμόδιος
 νὰ ὀρκιστεῖ στ' ὄνομα ἑλῶν, σὰ μονάρχης
 τῶν Δαναῶν. Καὶ νὰ ποιεῖς θά ἔναι ὁ ὄρκος:
 Οἱ Ἀργεῖοι ποτὲ νὰ μὴ σηκώσουν ὄπλα
 καὶ νὰ ριχτοῦν στὴ χώρ' αὐτῆ, κι ἂν ἄλλοι
 τῆ χτυπήσουν, αὐτοὶ ν' ἀντισταθοῦνε
 ἐνοπλοι. Κι ἂν τὸν ὄρκο τους πατήσουν
 κι ἔρθουν στὴν πόλη αὐτῆ ὡς ἐχθροί, ἔρισέ του
 νὰ πεῖ: «Ὅλο τὸ Ἄργος τότε νὰ ρημάξει.»
 Κι ἔκου ἀπὸ μένα τοῦ ὄρκου τὰ σφαχτάρια
 ποῦ νὰ σφαχτοῦν. Μέσα στὸ σπίτι σου ἔχεις
 ἓνα χάλκινο τρίποδο λεβέτι,
 ποῦ ὁ Ἡρακλῆς, σὰν κούρσεψε τὴν Τροία,
 σοῦ παράγγειλε ἐσένα νὰ τὸ στήσεις
 κοντὰ στὸν πυθικὸ βωμό, γιατί εἶχε
 σὲ μιὰ ἄλλη βιαστικὴ δουλειὰ νὰ πάει.
 Στοῦ λεβετιοῦ τὸ κοίλωμα, ἀφοῦ μέσα
 τοὺς λαίμους τριῶν προβάτων κόψεις πρῶτα,
 γράψε τὸν ὄρκο καὶ τὴ φύλαξή του
 ἀνάθεσε στὸ θεὸ ποῦ προστατεύει
 τοὺς Δελφοὺς, νὰ ἔναι τοῦ ὄρκου θυμητάρη
 καὶ μαρτυριὰ στὰ μάτια τῶν Ἑλλήνων.
 Τὸ κοφτερὸ μαχαίρι, ποῦ θὰ κόψει
 τὰ σφαχτὰ, ποῦ τὸ αἷμα τους θὰ χύσει,
 κρύψ'το βαθιὰ στὴ γῆ, κοντὰ στὴ θέση
 ποῦ ἔναι οἱ ἑπτὰ πυρὲς τῶν σκοτωμένων·

κι ἂν κάποτε τὴν πόλη σου χτυπήσουν,
 θὰ τοὺς τρομάξει ἡ θέα του καὶ κακὸ
 γυρισμὸ θὰ τοὺς δώσει. Σὰν τελειώσεις
 ἅλ' αὐτὰ, τότε πιά ἀφῆσε νὰ βγάλουν
 τὰ λείψανα ἀπ' τὴ χώρα σου. Τὴ θέση,
 ὅπου ἡ φωτιά ἔχει ἀγνίσει τὰ κορμιά τους,
 κοντὰ στοῦ Ἰσθμοῦ τὸ τρίστρατο, ἀφῆσέ τῆν
 ἱερὴ τῶν θεῶν. Αὐτὰ γιὰ σένα. Τώρα
 μιλῶ σ' ἐσᾶς, μικρὰ Ἀργιτόπουλα· ὅταν
 σὲ ἐφηβικὴ θὰ φτάσετε ἡλικία,
 τοῦ Ἰσμηνοῦ θὰ κούρσεψετε τὴν πόλη
 κι ἔτσι γιὰ τοὺς γονιοὺς σας ποῦ σκοτώσαν
 ἐκδίκηση θὰ λάβετε. Αἰγιαλέα,
 στὴ θέση τοῦ πατέρα σου ἐσὺ θὰ ἔσαι
 ὁ στρατηγός τους· τοῦ Τυδέα ὁ γιός,
 ὁ Διομήδης, θὰ ῥθεῖ ἀπ' τὴν Αἰτωλία.
 Πρέπει, μόλις τὸ πρῶτο χνοῦδι ἰσκιώσει
 τὰ μάγουλά σας, στῶν Καδμείων τὸ κάστρο,
 τὸ ἐφτάστομο, νὰ φέρετε τὸ ἀσκέρι
 τῶν Δαναῶν, μὲς στὸ χαλκὸ ντυμένο.
 Σὰ σωστὰ λιονταρόπουλα μπροστὰ τους
 θὰ σᾶς δοῦν νὰ χιμᾶτε — σφοδρά τους! —
 τῆς Θήβης κούρσευτές. Ἔτσι θὰ γίνῃ.
 Οἱ γενιὲς οἱ μελλούμενες Ἐπίγονους
 ἐσᾶς θὰ σᾶς φωνάζουν καὶ τραγούδια
 θὰ σᾶς ταιριάσουν· τόσο θὰ εἶναι ἀντρείος,
 μὲ τὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ, ὁ στρατός σας.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐξαφανίζεται.

Ἐθσ. ὦ δέσποινα Ἀθηνᾶ, ὅ,τι λὲς θὰ κάμω.
 Τ' ἀντιστοίχι μου ἐσὺ ἔσαι, ὁ φύλακός μου
 ἀπὸ κάθε ἀστοχία. Θὰ δέσω μὲ ὄρκο
 τὸν Ἄδραστο. Ἐσὺ μόνον στήριξέ με.
 Ἡ πόλη μας ποτὲ δὲ θὰ σκοιτάψει,
 ἐσὺ, Ἀθηνᾶ, ὅταν θέλεις τὸ καλὸ τῆς.

Χορ. Ἄδραστε, ἔλα νά πάμε νά δώσουμε
 στό Θησέα καί στήν πόλη τόν ἕρκο μας·
 τέτοιο ἀγώνα ποῦ κάμαν γιά μᾶς,
 σεβασμός τοῦς ἀξίζει μέγας.

ΟΙ ΤΡΩΑΔΙΤΙΣΣΕΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

ΑΛΚΗΘΗ ΑΝΤΡΟΜΑΧΗ
ΟΙ ΙΚΕΤΙΣΣΕΣ ΟΙ ΤΡΩΑΔΙΤΙΣΣΕΣ
Η ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΤΑΥΡΩΝ
ΕΛΕΝΗ
ΟΙ ΒΑΚΧΕΣ
Η ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΛΙΔΑ
ΡΗΣΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΕΝΑΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.

1972, 1980, 1989, 1994, 1999, 2000, 2004, 2010
Ένατη έκδοση: Φεβρουάριος 2019

Έκδοση: Γραμμές Τέχνης «Corfu»
Βιβλιοδότης: Α. Σαδοπούλης & Σία Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
Ελευσίου 84 - 105 53 Αθήνα
info@hestia.gr • www.hestia.gr

ISBN: 978-960-06-0150-6